

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Jasmin Kilpeläinen
Anri Parviainen

Lasten ja vanhempien ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta

Opinnäytetyö
Marraskuu 2016

Karelia
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2016
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijät

Jasmin Kilpeläinen ja Anri Parviainen

Nimeke

Lasten ja vanhempien ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta

Toimeksiantaja

Päiväkoti X

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia ajatuksia ja kokemuksia lapsilla ja vanhemmillä on päiväkodin toiminnasta ja laadusta. Lisäksi selvitimme, mitä kehitettävää päiväkodissa olisi lasten ja vanhempien mielestä. Tarkoituksena on, että päiväkotivoisi kehittää toimintaa ja laatua tulosten perusteella. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa aineisto kerättiin teemahaastattelun ja kyselyn avulla. Teemahaastattelua käytimme lasten ajatusten selvittämiseen, kun taas vanhempien ajatuksia selvitimme kyselyn avulla. Aineisto analysointiin käyttämällä teemoittelua.

Opinnäytetyön tuloksista ilmenee, että lapset ja vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä päiväkodin toimintaan sekä laatuun. Kehitysideoina lapsilta nousi erilaisia toiveita tekemisestä sekä hankittavista leluista ja peleistä. Lapset toivoivat esimerkiksi enemmän aikaa kavereiden kanssa leikkimiseen sekä piirtämiseen. Vanhemmat kokivat tiedonkullussa olevan eniten kehitettävää. He toivoivat saavansa enemmän tietoa toiminnasta, johon lapsi on osallistunut. Vanhemmat kokivat, että päivähoitopaikka on turvallinen lapsille. Vanhempien mielestä lapset saavat myös riittävästi huomiota työntekijöiltä.

Jatkotutkimusideana olisi toteuttaa haastattelu ja kysely samassa päiväkodissa muutama vuoden kuluttua uudelleen ja vertailla, nousevatko samat teemat esiin vielä silloin. Toinen mahdollisuus olisi toteuttaa haastattelu ja kysely jossakin toisessa päiväkodissa ja vertailla saatuja tuloksia saamiimme tuloksiin.

Kieli
suomi

Sivuja 67
Liitteet 3
Liitesivumäärä 7

Asiasanat

varhaiskasvatuksen laatu, laadunarviointi, kasvatuskumppanuus, lasten osallisuus

Karelia
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS
November 2016
Degree Programme in Social Services
Tikkariinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Authors

Jasmin Kilpeläinen and Anri Parviainen

Title

Children's and Parents' Thoughts and Experiences of the Day Care Center Activity and Quality

Commissioned by
Day care center X

Abstract

The aim of this thesis was to determine what kind of experiences and thoughts children and parents have regarding the activity and quality of the day care center. In addition to this, we investigated whether there was room for any improvement in the day care center. It is our purpose that the day care center would be able to develop its activity and quality based on the results. The thesis was carried out doing qualitative research methods, and data was collected by a questionnaire and a theme interview. We used a theme interview for finding out what the children thought and for parents we used a questionnaire. The data was analyzed by thematising.

As the study shows, the children and their parents were mainly satisfied with the activity and quality of the day care center. Based on our findings, the children hoped to get new toys and games. They also wanted more time for drawing and playing with friends. Parents found the flow of information inadequate. They hoped to receive more information on the activities their child has participated in. Parents thought that the day care center is safe for children. They also thought that children get enough attention from the employees.

An idea for further research would be to carry out an interview and a questionnaire at the same day care center in a few years. This would show whether the same themes came up again. Another possibility would be to carry out an interview and a questionnaire in another day care center and compare the results with the results we obtained.

Language
Finnish

Pages 67
Appendices 3
Pages of Appendices 7

Keywords

quality of early childhood education, quality assessment, educational partnership, participation of children

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	4
2	Varhaiskasvatus.....	5
2.1	Varhaiskasvatus lapsen kasvun tukena.....	5
2.2	Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat.....	6
3	Laatu varhaiskasvatuksessa.....	9
3.1	Varhaiskasvatuksen laadun tutkimusaallot	9
3.2	Varhaiskasvatuksen laadunarviointi.....	10
3.3	Varhaiskasvatuksen laatutekijät.....	13
4	Lapsi päiväkodissa.....	15
4.1	Lasten osallisuus	15
4.2	Lapsilähtöisyys	17
4.3	Lasten keskinäiset suhteet.....	19
4.4	Lasten ja kasvattajien välinen vuorovaikutus.....	21
5	Kasvatuskumppanuus.....	23
5.1	Vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus kasvatuskumppanuudessa	25
5.2	Vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuudessa.....	27
6	Aiemmat opinnäytetyöt ja selvitykset	28
7	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	31
8	Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat	32
8.1	Laadullinen tutkimus	32
8.2	Aineistonkeruumenetelmät	33
8.2.1	<i>Lasten teemahaastattelu .....</i>	<i>34</i>
8.2.2	<i>Vanhemmille toteutettu kysely.....</i>	<i>35</i>
8.3	Aineiston analysointi	37
9	Tulokset	40
9.1	Lasten ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta..	40
9.1.1	<i>Päiväkotipäivän aloittaminen .....</i>	<i>40</i>
9.1.2	<i>Ihmissuhteet päiväkodissa .....</i>	<i>42</i>
9.1.3	<i>Päiväkotiympäristö .....</i>	<i>43</i>
9.1.4	<i>Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen .....</i>	<i>44</i>
9.2	Vanhempien ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta	46
9.2.1	<i>Päiväkodin valinta .....</i>	<i>46</i>
9.2.2	<i>Lapsen kehitystä tukeva toiminta.....</i>	<i>47</i>
9.2.3	<i>Lasten huomioiminen ja ilmapiiri.....</i>	<i>48</i>
9.2.4	<i>Päiväkotiympäristö.....</i>	<i>49</i>
9.2.5	<i>Varhaiskasvatussuunnitelma ja vanhemmuuden tukeminen .....</i>	<i>50</i>
9.2.6	<i>Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen .....</i>	<i>52</i>
10	Tulosten tarkastelu.....	54
10.1	Lasten teemahaastattelujen tulokset suhteessa tietoperustaan.....	54

10.2	Vanhempien kyselytulokset suhteessa tietoperustaan	57
11	Pohdinta.....	60
11.1	Luotettavuus ja eettisyys.....	60
11.2	Oppimisprosessi ja toteutuksen tarkastelu.....	63
11.3	Jatkotutkimusideat.....	64
	Lähteet.....	65

Liitteet

Liite 1	Saatekirje
Liite 2	Kysely vanhemmille
Liite 3	Haastattelurunko lasten teemahaastatteluun

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää eräässä joensuulaisessa päiväkodissa olevien lasten ja heidän vanhempiansa ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta sekä laadusta. Vanhempien ja lasten tyytyväisyys päiväkodin toimintaa kohtaan valikoitui aiheeksemme päiväkodin työntekijöiden toiveesta. Aineisto hankittiin käyttämällä kyselyä ja teemahaastattelua. Näistä saatujen tietojen avulla päiväkodin toimintaa voidaan kehittää niin, että toiminta on laadukasta. Toimeksiantajapäiväkodin toiveesta olemme jättäneet päiväkodin nimen mainitsematta. Päiväkodin nimi on jätetty kertomatta tai olemme korvanneet sen kirjaimella X.

Opinnäytetyöraportin alussa on esitelty opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä. Aluksi käsitellään yleisesti varhaiskasvatusta sekä varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja. Tästä siirrytään käsittelemään varhaiskasvatuksen laatua, johon tässä opinnäytetyössä sisältyy varhaiskasvatuksen laadun tutkimusaallot, laadunarviointi sekä laatutekijät. Lisäksi teoreettisessa osassa käsitellään lasten osallisuutta, lapsilähtöisyyttä, lasten keskinäisiä suhteita sekä lasten ja kasvattajien välisiä suhteita. Lopuksi avataan kasvatuskumppanuuden käsitettä ja tarkastellaan kasvattajien ja vanhempien välistä vuorovaikutusta sekä vanhempien osallisuutta kasvatuskumppanuudessa. Keskeisten käsitteiden jälkeen esitellään aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä.

Teoreettisen osuuden jälkeen siirrytään kuvaamaan opinnäytetyön toteutusta ja menetelmällisiä valintoja. Ensimmäisenä avataan opinnäytetyön tarkoitusta ja esitellään tutkimustehtävät. Tästä siirrytään opinnäytetyön menetelmällisiin valintoihin. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselyä ja teemahaastattelua. Vanhemmille toteutettiin kysely, kun taas lasten mielipiteitä selvitettiin teemahaastattelun avulla. Aineisto analysoitiin käyttämällä teemoittelua. Analysoinnin kuvaamisen jälkeen esitellään tulokset. Tulosten tarkastelussa peilataan saatuja tuloksia suhteessa teoreettiseen viitekehykseen. Lopussa pohditaan opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta, tar-

kastellaan omaa oppimisprosessia sekä toteutusta ja esitellään jatkotutkimusideoita.

2 Varhaiskasvatus

2.1 Varhaiskasvatus lapsen kasvun tukena

Varhaiskasvatus tarkoittaa pienten lasten elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Sen tehtävänä on tukea lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Jotta varhaiskasvatuksesta muodostuisi lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus, tulee ammattilaisten ja vanhempien välillä olla kiinteää vuorovaikutusta. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 186.) Varhaiskasvatuksen kokonaisuuteen kuuluvat hoito, kasvatus sekä opetus. Kasvattaminen nähdään kasvamaan saattamisena, mikä tarkoittaa sitä, että lapsessa olevat voimat etsitään ja nostetaan esille. Kasvattamisessa painottuu myös se, että kasvun ja kehityksen tiellä olevat esteet tulee poistaa. (Härkönen 2003, 98.) Hoidon, opetuksen ja kasvatuksen tulisi toteutua aina samanaikaisesti (Mahkonen 2015, 17). Varhaiskasvatusta toteuttavat niin kodit, päivähoito kuin esikoulu. Varhaiskasvatus on siis vuorovaikutuksellista 0–6-vuotiaiden kokonaisvaltaista kehittämistä, johon kaikki edellä mainitut tahot osallistuvat. Vuorovaikutusta tapahtuu niin eri kasvatusta toteuttavien tahojen kuin kasvattajan ja kasvatettavan välillä. (Härkönen 2003, 90, 92.)

Lapsen hyvinvointia edistääkseen tulee lapsen terveyttä ja toimintakykyä vaalia sekä huolehtia lapsen perustarpeista. Kun lapsi kokee, että häntä arvostetaan ja hän tulee kuulluksi, vahvistuu terveen itsetunnon kehitys. Tällöin lapsi uskaltaa yrittää sekä oppii sosiaalisia taitoja. Suomessa varhaiskasvatuksen arvo-pohja rakentuu kansainvälisistä lapsen oikeuksia määrittelevistä sopimuksista, kansallisista säädöksistä sekä muista ohjaavista asiakirjoista. Näistä arvoista mainittakoon keskeisenä lapsen ihmisarvo, johon liittyy vaatimus lasten tasa-arvoisesta kohtelusta, lapsen etu, lapsen oikeus elämään sekä lapsen mielipiteen huomioiminen. Kansallisten säädösten ja asiakirjojen mukaan lapsella on

oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen, turvattuun ympäristöön sekä kuulluksi tulemiseen. (Stakes 2005, 13, 15.)

Suunnitelmallisuus ja tavoitteellinen vuorovaikutus ovat tärkeitä asioita varhaiskasvatuksessa. Lisäksi lapsen omaehtoinen leikki on keskeistä. Oleellista varhaiskasvatuksessa on myös ammattitaitoinen henkilöstö, joten jokaisella yksittäisellä kasvattajalla tulisi olla vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. Kasvattajalta vaaditaan sitoutuneisuutta sekä kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajat mahdollistavat hyvän ilmapiirin, jossa lapsi saa yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden kokemuksia. Myös ystävyys- ja kasvatussuhteiden jatkuvuuden vaaliminen on tärkeää. Varhaiskasvatuspalveluita tuottavat monet tahot, kuten kunnat, järjestöt, yksityisen palvelutuottajat ja seurakunnat. (Stakes 2005, 11, 16.)

Varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia lapsen iän ja kehityksen mukaan. Varhaiskasvatuksen tulee myös edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Lain mukaan varhaiskasvatuksen tulee mahdollistaa lapselle monipuolista pedagogista toimintaa, myönteisiä oppimiskokemuksia sekä turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Toimintatapojen tulee olla lasta kunnioittavia ja vuorovaikutussuhteiden pitäisi olla mahdollisimman pysyviä. Lasta tulee myös tukea vuorovaikutustaidoissa ja edistää vertaisryhmässä toimimista. Lapsella tulee olla myös mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.

2.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet laatii varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto Opetushallitus. Valtakunnallisten perusteiden avulla luodaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Jokaiselle lapselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa laaditaan henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. (Opetushallitus 2015.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoite on, että varhaiskasvatus toteutuisi yhdenvertaisesti koko maassa. Yhdenmukaista-

malla toiminnan järjestämisen perusteita voidaan luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on myös lisätä vanhempien osallisuutta, varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta sekä moniammatillista yhteistyötä sellaisten palvelujen kesken, joilla tuetaan perheitä ennen lapsen koulun alkua. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet luovat yhdessä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden kanssa valtakunnallisesti lasten hyvinvointia, oppimista ja kasvua edistävän kokonaisuuden. (Stakes 2005, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista pidetään huolta. Varhaiskasvatukseen tulee olla tavoitteellista ja suunnitelmallista. Sen tulee myös perustua kasvatustieteelliseen ja erityisesti varhaiskasvatukselliseen tutkimukseen ja tietoon sekä pedagogisiin menetelmiin. (Vilén ym. 2006,197.)

Kuntien varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Tämän lisäksi kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa ohjaavat muun muassa lasta ja perhettä ohjaavat suunnitelmat, kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset sekä esiopetussuunnitelma. Kunnan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa linjataan kunnan seudullisia, alueellisia ja yksikkökohtaisia suunnitelmia. Myös niiden säännöllinen tarkistaminen tulee määritellä. Henkilöstön työskentelyssä ja varhaiskasvatuksen ohjauksessa varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä työväline. (Stakes 2005, 43.) Joensuun kaupungin (2012) varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on kehittää Joensuun kaupungin alueen varhaiskasvatustaloutta kokonaisuudessaan. Varhaiskasvatussuunnitelma edistää laadun kehittämistä ja ohjaa varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä tarkentamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avulla varhaiskasvatustalouden toteutumista voidaan arvioida. Ensisijaisena tavoitteena varhaiskasvatustalouden toteuttajilla on huolehtia lapsen edun toteutumisesta.

Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteina on myös kehittää Joensuun alueella asuville lapsiperheille tarkoitettuja varhaiskasvatustaloutta. Lasta ja hänen perhettään tuetaan tärkeinä kasvun vuosina lisäämällä varhais-

kasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatustalveissa. Entistä tärkeämpinä tekijöinä lapsen kasvun tukemiselle nähdään kasvatuskumppanuus, moniammatillinen yhteistyö sekä varhaisen puuttumisen merkitys. (Joensuun kaupunki 2012, 3.)

Tavoitteellisen pohjan varhaiskasvatustyölle luovat ammatillisen osaamisen ja varhaiskasvatushenkilöstön kasvatustietoisuuden jatkuva kehittäminen sekä sitoutuminen asetettuihin tavoitteisiin. Työyhteisöjen kehittämisessä tärkeää on keskustella yhteisistä arvoista ja toimintatavoista, edistää yhteisöllisyyttä ja huolehtia kannustavasta työilmapiiristä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet antavat hyvän pohjan kaupungin hallinnon, päivähoiton hallinnon sekä päiväkotien ja perhepäivähoitajien sekä yksittäisten työntekijöiden välisille keskusteluille. Jokainen päivähoiton toimijataho käy pohdintaa toimintansa perusteista suhteessa varhaiskasvatuksen perusteisiin. Nämä käydyt pohdinnat tarkentuvat yhdessä sovituiksi käytänteiksi ja toimintaperiaatteiksi käytännön arjen toimintaan. (Joensuun kaupunki 2012, 3.)

Päiväkodissa, jolle teemme opinnäytetyötä, on oma varhaiskasvatussuunnitelma, jota he päivittävät vuosittain. Heidän varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu Stakesin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kaiken varhaiskasvatustoiminnan lähtökohdina toimii lapsen persoonan ja lapsuuden ainutlaatuisuuden kunnioittaminen ja tiedostaminen. Päiväkodin näkemyksen mukaan lapsi tarvitsee aikuisen tukea kasvaakseen myönteisen minäkuvan omaavaksi, itseensä luottavaksi ja toiset huomioon ottavaksi ihmiseksi. He kokevat huumorin hyväksi keinoksi selvitä pienistä ristiriidoista, mutta suurempiin tarvitaan toisten tukea ja kasvatuskumppanuutta sekä keskustelua ja yhteisiä sääntöjä. Työntekijät ovat luoneet ympäristön, jossa lapsella on mahdollisuus itse valita itselleen mielekästä tekemistä käyttäen mielikuvitusta ja luovuutta hyväkseen. He tukevat lasta monipuolisessa tunneilmaisussa. Myös kannustuksen avulla lasta tuetaan luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa. Päiväkodin arvopohja koostuu toisten huomioon ottamisesta, lapsuuden kiireettömyyden vaalimisesta, turvallisuudesta ja ilosta. Myös lapsen oikeus yksilölliseen ja yhteisvastuulliseen kasvuun ikä- ja kehitystasonsa

mukaisesti aikuisen esimerkin avulla kuuluu päiväkodin arvoihin. (Päiväkoti X 2014, 2–3.) Hyödynsimme teoretietoa varhaiskasvatussuunnitelmista, kun suunnittelimme kyselyä ja teemahaastattelurunkoa. Osa teemoista nousi esimerkiksi päiväkodin omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta ja niistä asioista, joita siinä on korostettu.

3 Laatu varhaiskasvatuksessa

Laadun käsite on muuntuva ja sitä muovaa se yhteiskunnallinen ja sosiaalinen konteksti, jossa sitä tarkastellaan. Laadulle on tarkan määritelmän sijaan monenlaisia mahdollisia määritelmiä ja kriteerejä. Nämä taas vaikuttavat siihen, millaisia asioita pidetään tärkeänä ja mihin toiminnalla pyritään. (Nummenmaa 2004, 81.) Laadunhallinta käsittää kaiken, mitä laadun varmistamiseksi tehdään. Laadunhallintaa voidaan pitää siis yläkäsitteenä laatutyölle. Varhaiskasvatukseen liittyvät tutkimukset ja teoria sekä asiakirjat, jotka ohjaavat varhaiskasvatusta luovat pohjaa yhteisille laatukäsityksille. Laki taas säätelee toimintaa ja vähimmäisvaatimukset toiminnan puitteille. Kunnan ja kunkin päiväkodin laatimat varhaiskasvatussuunnitelmat ovat osa laadunhallintaa. Varhaiskasvatuksessa laadunhallinnan tavoitteena on tavoitteellinen, säännöllinen ja suunnitelmallinen kehittäminen ja arviointi. (Vilén ym. 2006, 192.)

3.1 Varhaiskasvatuksen laadun tutkimusaallot

Päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa laadun käsite on yleistynyt vasta 80-luvulla. Vuonna 1987 julkaistu Mikä on laatua lasten päivähoitossa -raportti, on ollut ensimmäinen puhtaasti päivähoiton laatuun liittyvä asiakirja. Tässä asiakirjassa varhaiskasvatuksen tutkijat ja henkilöstö on haastettu pohtimaan, mitä varhaiskasvatuksen laatu ylipäänsä on. Laadun määritelmä on vaihdellut eri aikakausina. 1970-luvulla keskiössä oli vertailla päivähoitoa ja kotihoitoa. Keskeistä tässä oli tarkastella, onko päivähoidolla negatiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen. Toiminnan sisällöllistä laatua ei juurikaan huomioi-

tu. 1980-luvulla edellisen kaltainen vertaileva tutkimus sai kritiikkiä, koska eri päiväkotien laadullisia eroja ei huomioitu päivähoitoa ja kotihoitoa vertailtaessa. Tällöin varhaiskasvatuksen laadun tarkastelu siirtyi päivähoitopaikkojen ja -muotojen laadullisten erojen tarkasteluun. Tällöin myös pyrittiin identifioimaan erilaisia laatuun vaikuttavia tekijöitä. 80-luvulla tehtiin myös yksittäisiä laatutekijöitä tarkastelevia tutkimuksia, esimerkiksi ryhmäkoon vaikutuksesta lapsen kehitykseen. (Parrila 2004, 70; Hujala & Fonsén 2011, 315.)

1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun tutkimusaalto keskittyi lyhyenaikavälin vaikutuksista, lapsen myöhempään elämään heijastuviin, pidemmän aikavälin vaikutuksiin. Tällöin vahvistui näkemys, että lapsen kasvuympäristö tulee huomioida kokonaisvaltaisesti. Tämän lisäksi lasten ja perheiden yksilölliset erot tulee huomioida. Erot päivähoidon vaikutuksista kehitykseen voi siis selittyä niin erilaisten päivähoitomuotojen kuin kotitaustan eroilla. Nykypäivänä laadun tutkimuksessa painottuu subjektiivinen, arvosidonnainen ulottuvuus, jolloin laatu määrittyy eri tavalla eri ihmisille. Tällöin mielenkiinnon kohteeksi on noussut niin laatuun vaikuttavat eri tekijät kuin myös ihmisten subjektiiviset käsityksen laadusta. Myös lasten näkökulman huomioimista korostetaan laadunarvioinnissa enemmän kuin aiemmin. (Parrila 2004, 71; Hujala & Fonsén 2011, 315.) Tässä opinnäytetyössä painottuu juuri nykypäiväinen tutkimusaalto, koska tarkoituksena on selvittää lasten ja vanhempien subjektiivisia kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta. Tällöin ajatukset ja kokemukset voivat olla erilaisia kysyttäessä eri ihmiseltä.

3.2 Varhaiskasvatuksen laadunarviointi

Keskeisimmät päämäärät varhaiskasvatuksen laadunarvioinnilla on pyrkimys kasvatustoiminnan kehittämiseen sekä laadukkaan toiminnan ylläpitäminen eli laadunhallinta (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 153). Toteutetusta varhaiskasvatuksesta saadaan siis tietoa laadunarvioinnilla, joka antaa tietoa varhaiskasvatuksen vahvuuksista ja kehittämishaasteista. Laadunarvioinnin avulla voidaan pureutua juuri niihin asioihin, jotka vaativat kehittämistä. Varhaiskasvatus, sen tavoitteet ja toteuttaminen saadaan laadunarvioinnin avulla näkyväksi.

Lisäksi laadunarvioinnin avulla saadaan tietoa muun muassa siitä, mitä varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä, kuinka lapsiin suhtaudutaan ja millaisia pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksessa on. Laadunarvioinnilla voidaan myös jäsentää omaa ammatillista toimintaa ja sitä kautta luoda pohjaa omalle ammatilliselle kehittämiselle. (Hujala & Fonsén 2011, 312.)

Varhaiskasvatuksen laadunarvioinnissa huomiota kiinnitetään kasvatusprosessiin ja sen vaikutuksiin, mutta myös henkilöstöön, johtamiseen ja työyhteisöön, jotka ovat määrittämässä kasvatusprosessia. Laadunarviointia eivät tee pelkästään päiväkodin henkilökunta tai hallinto, vaan myös vanhemmat ja lapset sekä eri yhteistyökumppanit. Varhaiskasvatuksen palveluja tuotetaan asiakkaille, joten olennaisena lähtökohtana on asiakaslähtöisyys. Laadun arvioinnissa ja kehittämässä lasten vanhemmilla on olennainen rooli, mutta yhtä lailla lapset voivat osallistua kehittämään oman kasvu- ja oppimisympäristönsä laatua. (Vilén ym. 2006, 192.) Opinnäytetyössämme painottuu laadunarvioinnin asiakaslähtöinen näkökulma, jolloin selvitämme asiakkaiden eli lasten ja vanhempien ajatuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta.

Kaikilla asianosaisilla tulisi siis olla mahdollisuus esittää omat näkemyksensä siitä, mikä on laadukasta (Turja 2004, 9). Vanhempien osallistuminen päätöksentekoon ja kasvatusta koskevaan keskusteluun on olennaista laadunarvioinnissa. Sen avulla vanhemmat saavat tietoa lastensa päivähoidon varhaiskasvatuksesta. Toimintaa arvioidessa vanhemmat pääsevät vaikuttamaan ja tätä kautta he pääsevät osallistumaan lapsensa elämään hoidossa. Tämän myötä vanhempien osallisuus niin asiakkaina, yhteistyökumppaneina kuin tiimin jäseninä vahvistuvat. (Hujala & Fonsén 2011, 312–313.) Vertailtaessa vanhempien ja asiantuntijoiden näkemystä laatuun, on huomattu laatu näkemysten olevan hyvin samankaltaisia. Molempien arvioinneissa painottuu esimerkiksi yleisen vuorovaikutuksen sisältämä ryhmän ilmapiiri sekä aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus. (Vilén ym. 2006, 196.)

Niin kauan kuin päivähoitopaikka vaikuttaa turvalliselta ja lapset kehittyvät normaalisti ja ovat tyytyväisiä, eivät useimmat vanhemmat kiinnitä erityistä huomiota päiväkodin laatuun. Vanhemmat peilaavat varhaiskasvatuksen laatua yleensä

sä suhteessa elämän sujuvuuteen ja perheen tarpeisiin. Tämän takia vanhempien valitessa päivähoitopaikkaa lapselle, ensisijaiset valintakriteerit ovat päiväkodin sijainti ja aukioloajat. Vanhemmat painottavat usein laadukkaassa varhaiskasvatuksessa myös lapsen fyysisiä tarpeita, kuten lepoa, ulkoilua ja ruokaa. Vanhemmille tärkeitä asioita ovat myös kasvattajan lämmin vuorovaikutus, lapsen tyytyväisyys, aikuisten määrä suhteessa lapseen ja lapselle järjestettävät oppimismahdollisuudet. (Vilén ym. 2006, 197.)

Laadukkaan varhaiskasvatuksen tunnusmerkkinä voidaan pitää sitä, että lasten omia laatukäsityksiä ja -arvioita on kuultu. Tämä lisää lasten osallisuuden kokemusta heitä koskevissa asioissa. Lapset on nähty passiivisina, jotka vastaanottavat aikuisen määrittämän hyvän. Tästä ajatusmallista on siirrytty siihen, että lapset ovat vaikuttavia ja antavia osapuolia. Lapset ja aikuiset näkevät arjen toiminnot omista lähtökohdistaan, jolloin arjen toimintojen muokkaamisessa lapsi antaa asioille omia merkityksiään vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Lasten kokemuksia voi selvittää niin epäsuorasti kuin suorastikin. Suoria menetelmiä ovat esimerkiksi haastattelu ja lasten keskustelujen seuraaminen. Epäsuoriin menetelmiin lukeutuu esimerkiksi lapsen kokemukset muiden ihmisten arvioimana. (Turja 2004, 9–11.)

Lasten näkökulmia selvittäessä täytyy ensin saada selville, mitä lapset ajattelevat ja mitä asioita he pitävät tärkeänä. Myös lasten ideat on hyvä kartoittaa. Lapsille on tärkeää päästä vaikuttamaan asioihin tässä ja nyt. Yhtä tärkeää päivähoiton laadun ja sen vaikuttavuuden kannalta on selvittää lasten tyytyväisyyttä toimintaan kuin vaikka lasten oppimista tai sosiaalistumista, koska lasten onnellisuus ja hyvinvointi toimivat lähtökohtana uusien asioiden oppimiselle. Lasten arvioinnit perustuvat niihin päivähoiton arjen asioihin, joissa he ovat olleet mukana ja joista heillä on jonkinlainen kokemus. Lapsen arvioidessa tapahtumia, joko kielteisesti tai myönteisesti, on näkökulmana hän itse tai oma minä suhteessa tapahtumiin. (Vilén ym. 2006, 195.)

3.3 Varhaiskasvatuksen laatutekijät

Laadun arviointi päivähoitossa -projektin mallissa, joka perustuu Oulun yliopiston Varhaiskasvatuskeskuksen toteuttamaan projektiin vuosina 1997–2000, keskeistä oli selkiyttää ja jäsentää päivähoiton laadun teoreettista perustaa. Lisäksi tavoitteena oli luoda varhaiskasvatustutkimukseen perustuva päivähoiton laadun arvioinnin ja kehittämisen malli. Laadun arviointi päivähoitossa -mallissa keskeisenä näkemyksenä on, että päivähoiton laatu voidaan jäsentää tiettyihin keskeisiin osatekijöihin päivähoiton laadun näkökulmasta. Nämä laatutekijät mallintavat sitä, mihin päivähoiton laatua ja kehittämistä arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota. Tässä mallissa laatutekijät jaotellaan neljään eri luokkaan: päivähoiton laatua säätelevät puitetekijät, välilliset tekijät, jotka säätelevät laatua toiminnallisesti, kasvatusprosessiin kuuluvat tekijät sekä tuotoksen taso eli vaikuttavuustekijät. Nämä laatutekijät nähdään toisistaan riippuvina siten, että laadukkaat vaikutukset edellyttävät laadukasta prosessia, joka ohjautuu välillisesti vaikuttavista tekijöistä ja on viime kädessä puitetekijöiden ohjaama. (Alila & Parrila 2004, 29–30.) Hyödynsimme näitä laatutekijöitä suunnitellamme kyselyä ja teemahaastattelua. Laatutekijöistä nousi esiin sellaisia teemoja, jotka koimme tärkeäksi päiväkodin laatua selvitettäessä.

Puitetekijöihin kuuluu esimerkiksi ryhmän koostumus, fyysinen ympäristö ja ihmissuhteiden pysyvyys. Aikuisten ja lasten suhdeluku koetaan erityisen merkitykselliseksi pienten lasten ryhmissä. Jos aikuisia on vähän suhteessa lapsiin, lapset ovat useammin apaattisia ja aikuiset käyttävät enemmän kurinpitotoimia. Ryhmäkoko ja aikuisen-lapsi -suhdeluku määrittävät myös lapsen verbaalisen ilmaisun määrää ja lasten sitoutumista leikkiin. Pienemmässä lapsiryhmässä lapsen on myös helpompi jäädä hoitoon. Lapset myös reagoivat eri tavalla pysyviin hoitajiin kuin vaihtuviin. Pysyvät aikuiset pystyvät paremmin vastaamaan lapsen tarpeisiin. Välillisiin tekijöihin kuuluvat taas henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö, yhteistyö muiden tahojen kanssa, henkilökunnan keskinäinen yhteistyö, henkilökunnan koulutus ja ammatillinen kasvu sekä johtajuus. Kodin ja päivähoiton yhteistyö sekä näiden yhtenäinen kasvatus nähdään keskeiseksi päivähoiton laatua selittäväksi tekijäksi. Henkilöstön välinen yhteistyö muodostuu keskeiseksi laatutekijäksi, koska yksimielisyys tavoitteista ja mene-

telmistä heijastuu suoraan lapsiin ja heidän kanssaan tehtäviin toimintoihin. (Alila & Parrila 2004, 31; Kanninen & Sigfrids 2012, 55; Hujala ym. 2007, 163–165.)

Prosessitekijöihin kuuluu perushoito, aikuinen - lapsi vuorovaikutus, lasten keskinäinen vuorovaikutus, lapsilähtöinen toiminta sekä toiminnan suunnittelu ja arviointi. Lasten ja aikuisten välisessä vuorovaikutuksessa on keskeistä, kuinka aikuinen suhtautuu lapseen, mitä he pitävät kasvatuksessa tärkeänä sekä se millaisia kasvatusmenetelmiä he käyttävät lapsia ohjatessa. Tutkimusten mukaan keskeistä vuorovaikutuksessa on tunteiden osoittaminen, kommunikaatio sekä herkkyys reagoida lapsen tarpeisiin. Lasten keskinäinen vuorovaikutus on oleellista lasten sosiaalisten kompetenssien sekä ajattelun kehittymisen kannalta. Lapsi oppii perustelemaan omat mielipiteensä, kun hän tutustuu erilaisiin näkökulmiin tilanteissa, joissa syntyy erimielisyyksiä. (Alila & Parrila 2004, 31; Hujala ym. 2007, 165–166.)

Vaikuttavuustekijöihin taas lukeutuvat lapsen myönteisen kokemukset, lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen, vanhempien tyytyväisyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Varhaiskasvatuksen laatu määrittyy pitkälle lasten myönteisistä kokemuksista, koska ne johtavat lapsen myönteiseen kehittymiseen. Lapset oppivat uusia asioita paremmin, kun he ovat positiivisessa ympäristössä. Lapset pitävät usein päivähoiton ihmissuhteita, kasvattajia ja kavereita sekä leikkiä mieleenpainuvina asioina päivähoidossa. Vanhemmat pitävät päivähoiton laatua usein hyvänä niin pitkään, kun heidän lapsensa ovat tyytyväisiä, kehittyvät hyvin ja ovat turvassa. Vanhempien tyytyväisyyteen kuuluu niin käytännöllisiä seikkoja, kuten sijainti, että päiväkodin sisäiseen toimivuuteen liittyviä seikkoja. Näitä ovat esimerkiksi kasvattajan lämmin suhde lapseen sekä aikuisten määrä suhteessa lapsiin. Nämä kertovat sen, mihin tulisi kiinnittää huomiota, mutta ei sitä, miten päivähoiton tulisi toteutua suhteessa eri tekijöihin, esimerkiksi millaista on laadukas perushoito. (Alila & Parrila 2004, 31; Hujala ym. 2007, 165–166, 169.)

4 Lapsi päiväkodissa

4.1 Lasten osallisuus

Lasten osallisuus tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi jokapäiväisissä askareissa. Osallisuuden perusta on, että lapsi tulee kohdatuksi, hän kokee olevansa turvassa ja hänen tarpeensa tyydytetään. Myös yhteisönsä, kuten päiväkotiyhteisön, elämään vaikuttaminen ja osallistuminen kuuluvat olennaisesti osallisuuteen. (Eskel & Marttila 2013, 78.) Nykyiset kasvatustieteelliset näkemykset korostavatkin lasten osallisuutta, aloitteellisuutta sekä aktiivisuutta. Kasvatuksessa on aina kyse valtasuhteesta kasvavan yksilön ja hänen kasvuaan ohjaavan tahon välillä. Kasvattajan henkilökohtaiset näkemykset sekä kyseisen kulttuurin ja ajan näkemykset lapsen perusolemuksesta ja asemasta määrittävät tätä valtasuhdetta. Nämä näkemykset näkyvät käytännössä siinä, miten itseohjautuvasti lapsen ajatellaan toimivan eri ikävaiheissa ja kuinka lapsen kehitysprosessia tulisi ulkoapäin ohjata. Lapsen osaamattomuuteen ja keskeneräisyyteen keskittyminen kytkeytyy siihen ajatukseen, että lasta ajatellaan kasvatettavan ensisijaisesti tulevaisuutta varten, osaaviksi aikuisiksi. Valtasuhte tulisi nykyisten näkemysten mukaan ymmärtää kaksisuuntaisena ja yhä uudelleen arjen vuorovaikutustilanteissa rakentuvana. Lapsia ei tule nähdä passiivisina, vaan aktiivisina toimijoina, jotka hakevat valtaa ja omaa tilaa vuorovaikutuksessa. (Turja 2011a, 41–43.)

Lapsen oikeuksien sopimuksessa on ryhdytty korostamaan lasten kuulemistä ja osallisuutta erilaisissa yhteiskunnan palveluissa, mukaan lukien päiväkodeissa. Tämä lasten osallisuus liittyy keskeisesti yhteisöllisyyteen, joten kasvatustieteellisen keskustelun painopisteen voidaan nähdä siirtyvän lasten yksilöllisyydestä kohti ryhmän jäsenyyttä ja yhteistä toimintaa. Osallisuus tarkoittaa syvimmissä merkityksessään sitä, että ihmiset tulevat kuulluksi ja voivat vaikuttaa heitä koskeviin asioihin yhteisössä, ottamalla osaa asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Myös vastuun ottaminen asioiden toteuttamisesta nähdään osaksi osallisuutta. (Turja 2011a, 46–47.) Osallisuudessa keskeistä on siis kuulluksi tuleminen, vaikuttaminen omassa yhteisössä sekä tietoisuus omasta osallisuudesta.

Osallisuuteen voidaan nähdä kuuluva myös vastuun ottamisen, tasa-arvoisuuden sekä demokraattisuuden. Lapsella on myös oikeus olla tuomatta omaa näkemystään esille, jos hän niin tahtoo. Osallisuus päiväkodissa on yhteisöllistä toimintaa, jolloin kuulemisessa ei ole kyse vain yhden lapsen toiveiden täyttymisestä vaan koko ryhmän lapsien erilaisten näkemysten huomioon ottamisesta ja kaikkia tyydyttävään ratkaisuun pääsemisestä. (Turja 2011b, 8.) Halusimme mahdollistaa lapsille osallisuuden kokemuksia, joten päädyimme ottamaan vanhempien lisäksi lapset osalliseksi opinnäytetyöhömme. Päiväkodin laatua ja toimintaa selvittäessä lapsilla voi olla paljon kokemuksia päiväkodin arjesta sekä siitä, mikä toimii ja mikä taas ei toimi.

Roger Hart on luonut metaforan osallisuuden tikapuut, joka kuvaa sitä, kuinka kasvattaja mahdollistaa lasten osallisuuden rakentumisen sekä lapsen sijoittumisen osallisuuden portaille. Tikapuiden kahdeksan askelmaa kuvaavat osallisuuden tasoa. Ajatuksena on, että osallisuuden määrä on sitä suurempi, mitä ylemmäksi portaita mennään. Ensimmäinen porras kuvaa lapsen mukana oloa ilman, että lapsen ajatuksia kysellään. Tällöin kasvattajat voivat muun muassa järjestää näyttelyn, johon he valitsevat itse lasten piirustuksia mukaan. Toisella portaalla lapset osallistuvat, mutta eivät täysin ymmärrä tilannetta. Tätä kuvaa esimerkiksi se, että lapset osallistuvat lauluesityksen esittämiseen, mutta sisältö on aikuisen tekemä tai valitsema. Kolmannella portaalla lasten mielipiteitä tiedustellaan vain muodon vuoksi. Tällöin heidät otetaan mukaan, mutta heidän ei odoteta aidosti tuovan mielipiteitään julki. (Eskel & Marttila 2013, 79–80.)

Vasta neljänneltä portaalta alkaa varsinaiset osallisuuden askelmat. Neljäs porras kuvaa sitä, että lapset ovat omasta halustaan mukana päätöksenteossa, mutta kasvattajilla on kuitenkin suurempi rooli päätösten teossa. Viidennellä portaalla lapsilta kysytään ideoita toimintaan ja heidän ajatukset huomioidaan. Toiminnan suunnittelu ja johtaminen kuuluvat kuitenkin kasvattajalle. Kuudennella portaalla aikuinen tekee aloitteen, mutta lapset osallistuvat suunnittelun ja toteutuksen jokaiseen vaiheeseen. Seitsemäs porras kuvaa osallisuuden tilaa, jossa lapset tekevät itse aloitteen ja toteuttavat toimintaa itse. Kasvattaja pysyy taka-alalla ja auttaa lapsia tarvittaessa. Kahdeksas porras kuvaa tilannetta, jossa kasvattajat ja lapset toimivat tasavertaisesti ja ideoivat sekä toteuttavat toi-

minnan yhdessä. Tällöin toiminta on lapsilähtöistä. Tikapuumalli on saanut kritiikkiä siitä, että se ei huomioi osallistujien subjektiivista kokemusta. Tikapuumallin oletuksena on, että vallan ja vaikutusmahdollisuuksien lisääntyessä myös osallisuus lisääntyy automaattisesti. (Eskel & Marttila 2013, 79–81.)

4.2 Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisyys tarkoittaa oppimis- ja opettamisprosessia, joka pohjautuu lapsen kulttuuriin, kokemukseen ja toimintaan. Sen pohjalta kasvattaja suunnittelee toimintaa, joka mahdollistaa merkityksellisiä kokemuksia lapselle. Suunnitellun toiminnan pitäisi sisältää leikkimistä, liikkumista, tutkimista ja taiteellista kokemista. Lapsilähtöisyydessä lasta kunnioitetaan ainutlaatuisena yksilönä, jonka tunteet, ajatukset, mielipiteet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet tulee huomioida. (Järvinen, Laine, Hellman-Suominen 2009, 35.) Lapsilähtöisyyden periaatteiden mukaan, lapsi tulee nähdä luonnostaan aktiivisena, uteliaana, oppimishaluisena sekä sosiaalisena (Vilén ym. 2006, 222).

Lapsilähtöisyyden periaatteen mukaan lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä tulisi tukea hoidon, kasvatuksen ja opetuksen avulla. Tämä tarkoittaisi siis lapsen yksilöllistä hoitoa, kasvatusta ja oppimaan ohjaamista. Jotta tämä olisi mahdollista, tulee kasvattajalla olla tietoa lapsesta, hänen tarpeistaan ja lapsiryhmän kokemuksista. Näitä tietoja kasvattaja voi saada keskustelemalla vanhempien kanssa sekä havainnoimalla lapsia. Lapsen tarpeet voivat vaihdella päivästä ja tilanteesta toiseen. Tällöin kasvattajalta vaaditaan taitoa toimintatapojen muokkaamiseen lapsen ja tilanteen mukaan. Lapsilähtöisyys siis painottaa varhaiskasvatuksessa tutkimista, oppimista ja itse tekemistä, opettamisen sijaan. Oppimisessa keskeistä on lapsen aktiivinen toiminta, elämyksellisyys, leikki ja sopivan haastavat tehtävät. (Järvinen ym. 2009, 35.) Lapsi yhdistelee aiempaan tietämykseensä havaintojen ja kokemusten kautta saamaansa tietoa. Lapsen oppimisprosessissa korostuu sosiaalisuus ja lapsen sosiaaliset suhteet. (Vilén ym. 2006, 222.)

Lapsikeskeisyyttä käytetään usein ilmaisemaan samaa asiaa kuin lapsilähtöisyys, vaikka käsitteillä on eroa. Lapsikeskeisyys sijoittuu aikuislähtöisyyden ja lapsilähtöisyyden väliin. Lapsikeskeisydessä aikuinen jäsentää lapsen tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Jos toiminta ei lähde suoraan lapsista, aikuisen tulee motivoida lapsia osallistumaan siihen. (Vilén ym. 2006, 223.) Lapsikeskeisydessä lasta arvostetaan omana itsenään ja kasvattajien tulee löytää hyvää jokaisesta lapsesta. Lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen on tärkeää. Lapsilähtöisyydessä korostetaan taas tasa-arvoisuutta, jolloin vuorovaikutuksessa sekä lapsella että kasvattajalla on mahdollisuus tehdä aloitteita. (Järvinen ym. 2009, 35–36.) Lapsilähtöisyys näkyy lapsikeskeisydessä silloin, kun lapsi on itse toiminnan subjekti, mutta aikuinen auttaa lasta toimimaan ja on tietoinen lapsen tarpeista ja kiinnostuksen kohteista (Vilén ym. 2006, 223).

Kasvattajan tehtävänä lapsilähtöisessä toiminnassa on keskustella päivittäin lapsen kanssa, ja rohkaista lasta kertomaan ajatuksiaan. Kasvattajan tulee kuunnella lasta aidosti ja ottaa lapsen mielipiteet huomioon. Kasvattajan tulee lisäksi olla johdonmukainen tekemissään päätöksissä. Päätökset tulee perustella lapselle hänen kehitystasonsa mukaan. Lapsen tulee antaa tehdä myös aloitteita ja valita toimintoja. Tällöin kasvattajan tulee luottaa lapseen. Lapselle tulee mahdollistaa myös aikaa asioiden tutkimiseen ja ihmettelyyn. Kasvattajan tulee tarvittaessa auttaa lasta tekemään johtopäätöksiä. (Järvinen ym. 2009, 36.) Myös suotuisan kasvu- ja oppimisympäristön luomiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta lapsen omaehtoinen toiminta mahdollistuu. Tämä tuottaa lapsille elämyksiä, kokemuksia ja sopivan haasteellisia tehtäviä. (Vilén ym. 2006, 223.)

Lapsilähtöisyyden on todettu edistävän lapsen sopeutumista yhteiskuntaan. Sen on nähty myös tukevan lapsen itsetuntoa ja edistävän koulussa suoriutumista. Vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa, kasvattaja pysyy ajan tasalla lapsen sen hetkisistä kehityshaasteista ja pystyy suunnittelemaan yhdessä lapsen kanssa mielekästä toimintaa. (Järvinen ym. 2009, 36.)

4.3 Lasten keskinäiset suhteet

Lasten vertaissuhteet määritellään samantasoisten lasten välisiksi suhteiksi. Tavallisimmin tällöin tarkoitetaan lähes samanikäisten lasten ryhmää. Tyypillisimpiä vertaisryhmiä ovat päiväkotij- ja esikouluryhmät sekä koululuokka. Tällainen ryhmä muodostaa sosiaalisen verkoston, jossa tapahtuu vuorovaikutusta useiden lasten välillä. Vertaisryhmässä voi muodostua myös ystävyysuhteita. Keskeisiä elementtejä lasten välisissä vuorovaikutussuhteissa ovat hyväksyntä ja torjunta. Jo päiväkotikäisten lasten keskuudessa muodostuu hierarkkisia sosiaalisia rakenteita ja pienet lapsen kykenevät arvioimaan kenestä pitävät ja kenestä eivät pidä. Jokainen lapsi muodostaa vertaisryhmän jäsenistä jonkinlaisen sosiaalisen roolin ja aseman, joiden avulla he pystyvät ennakoimaan toistensa käyttäytymistä eri tilanteissa. Lapsi saa myös itse tietoa häneen asetettujen roolien ja aseman avulla siitä, kuinka muut odottavat hänen käyttäytyvän. Kullekin vertaisryhmän jäsenelle muodostuu oma sosiaalinen status. Sellaiset lapset, joita moni pitää ystävänä, ovat ryhmän suosikkeja. Näiden lasten seuraan hakeudutaan mielellään. Lapset, jotka taas ovat ei-pidettyjä, torjutaan ryhmässä. (Laine 2002, 13–14.)

Vertaisryhmällä on selkeä yhteys lapsen psykososiaaliselle kehitykselle. Lapsen perustaidot ja kyvyt kehittyvät näissä vuorovaikutussuhteissa. Vertaissuhteiden avulla lapsi saa myös kognitiiviset ja emotionaaliset resurssit, joiden avulla hän toimii ja pystyy sopeutumaan sosiaaliseen maailmaan. Sen lisäksi, että lapsi haluaa kahdenkeskisen ystävyysuhteen, hän haluaa myös kuulua ryhmään. Lapsi haluaa kuulua ryhmään, joka mahdollistaa hänelle sosiaalisen kanssakäymisen. Kun lapsi saa kokemuksia siitä, että on pidetty ja hyväksytty, tukee se hänen kehitystään. Jos lapsi taas kokee olevansa ei-pidetty, on tämä riskitekijä lapsen kehitykselle. Myönteisten kokemusten avulla lapsi saa kokemuksen ryhmään kuulumisesta sekä mahdollisuuden kehittää itsetuntemustaan ja itse-tuntoaan. Ryhmän antama hyväksyntä auttaa lasta myös sopeutumaan päiväkotiin. Vertaisryhmän jäsenet voivat tarjota toisilleen sellaisia voimavaroja, joita aikuiset eivät voi lapsille tarjota. (Laine 2002, 15–16.)

Jo päiväkotikäinen lapsi kaipaa ystäviä, joiden kanssa voi leikkiä ja puuhailla sekä jakaa mielikuvitusta, iloa ja huumoria. Läheisemmällä ystävyysuhteilla on merkittävä vaikutus lapsen emotionaalisen, sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen kannalta. Ystävyysuhteet muodostuvat positiivisiksi, jos ne koetaan pätevyttä ja arvoa vahvistaviksi, niissä omistaudutaan toisille, eikä niissä ole negatiivista vuorovaikutusta kuten torjuntaa ja pilkkaamista. Toisiaan tukevien ystävyysten väliset suhteet kehittävät lapsen itsearvostusta ja emotionaalista hyvinvointia sekä herkkyyttä. Lapset, joilla on ystävyysuhteita, ovat sosiaalisempia, yhteistoiminnallisempia, itseensä luottavampia ja vähemmän masentuneita kuin ne, joilla ystäviä ei ole. Lapsen kehitysprosessit ovat kuitenkin hyvin monisäikeisiä ja niihin vaikuttaa lapsen ominaisuudet, perhesuhteet ja sosiaalinen ympäristö. (Laine 2002, 16–17.)

Lapsi voi harjoitella vertaisryhmässä kotona opittuja tunne- ja sosiaalielämäntaitoja ja saada myönteisiä kokemuksia. Näin lapsen itsetunto ja sosiaaliset taidot pääsevät kehittymään. Parhaimmillaan lapsi saa vertaisryhmästä hyväksyntää, yhteenkuuluvuutta ja ystävyyttä. Aikuisen on tärkeää kiinnittää vertaisryhmässä huomiota niihin lapsiin, jotka jäävät leikin ulkopuolelle. Usein leikin ulkopuolelle jäävät lapset ajautuvat sivuun myös kaikesta muusta ja ovat näin vaarassa syrjäytyä. Hyljeksintä ja ystävyysuhteiden puuttuminen heikentävät myös lapsen itsetuntoa. Aikuisen on tärkeää puuttua tilanteeseen ja ohjata leikkiä, jotta yksin jäävä lapsi ei kokisi itseään epävarmaksi sosiaalisissa tilanteissa. On myös muistettava, että lapsilla on erilaisia sosiaalisia tarpeita. Osa haluaa olla aina ryhmässä, osa leikkiä yksin ja osa taas kahdestaan kaverin kanssa. Aikuisen tulee varmistaa, että lapsi tottuu toimimaan erilaisten ihmisten kanssa. Tämä auttaa häntä tulevaisuudessa kohtaamaan ihmisiä eri tilanteissa. (Järvinen ym. 2009, 161–162.)

Lapsille toiminnan sisältöä tai päämäärää tärkeämpää on mukanaolo. Lapset ymmärtävät sosiaalisen todellisuuden muuttuvuuden ja haavoittuvuuden. Tämän vuoksi lapset kehittävät erilaisia tapoja mennä mukaan toimintaan, jotta he varmistavat mukaan pääsemisen. Useimmiten lapset kehittävät itselleen useita kaverisuhteita muutaman kontaktin sijaan, lisätäkseen mukaan pääsemisen mahdollisuutta. Kaverisuhteiden kautta lapset pyrkivät myös pitämään yllä tur-

vallisuuden tunnetta. Lapsi etsii niin aikuis- kuin kaverisuhteistaan emotionaalista suhdetta, ystävyyttä ja kumppanuutta. Jo pienten lasten keskinäisissä suhteissa on havaittavissa tiettyjä ystävyuden tunnusmerkkejä kuten keskinäinen auttaminen, läheisyys, uskollisuus, jakaminen sekä yhdessä tekemisen ilo. Lapset luovat yhdessä omaa kulttuuriaan. Lapset ymmärtävät jo hyvin pienenä, että lasten maailma ja kulttuuri on erilainen kuin aikuisten. Erityisesti leikki erottaa lasten ja aikuisten maailmat toisistaan. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 90–92.)

Vertaisryhmässä esiintyvät erimielisyydet ja konfliktit edistävät lapsen kognitiivista kehitystä. Vertaisryhmän yhteistyö edesauttaa myös oppimista. Lapset oppivat siis erilaisia tietoja ja taitoja vertaisryhmässä. Vertaisryhmä kehittää erityisesti lapsen sosiaalisia taitoja ja empatiakykyä eli kykyä asettua toisen asemaan. Vertaisryhmässä toimiminen on myös tärkeää lapsen sosiaalisen identiteetin kehitykselle. Lapsen kaverisuhteet vaikuttavat lapsen kehitykseen eri tavoin kuin suhde vanhempiin. Pienet lapset pitävät usein hyvänä ystävänsä sellaista lasta, joka haluaa tehdä samoja asioita, kun lapsi itse haluaa. Tässä vaiheessa vertaissuhteessa opitaan tunteiden säätelyä, vuoron odottamista ja jakamista. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 93–99.)

4.4 Lasten ja kasvattajien välinen vuorovaikutus

Lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus on varhaiskasvatuksen ydintä. Tämä lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus rakentuu keskusteluille ja yhteiselle toiminnalle. Varhaiskasvatusta kehitettäessä on kiinnitetty paljon huomiota lasten havainnointiin. Havainnoinnilla voidaan saada paljon arvokasta tietoa, mutta niiden perusteella on vaikea päätellä, mitä lapset ajattelevat. Tämän vuoksi keskustelut lasten kanssa ovat kasvatustyön kannalta merkityksellisiä. Lapsen ja kasvattajan välisessä vuorovaikutuksessa erityisen tärkeää on lasta kunnioittava ja arvostava suhtautuminen. Aito kohtaaminen edellyttää sitä, että lapsi nähdään subjektina. Lasten kanssa keskustellessa on tärkeää kiinnittää huomiota kielenkäyttöön. Yhteisen ymmärryksen syntymistä voi hankaloittaa, jos kasvattajan kielenkäyttö poikkeaa paljon lapsen puheesta. Kasvattajan

tulee olla vuorovaikutustilanteissa tietoisesti läsnä ja hänen tulee kyetä eläytymään lapsen maailmaan. (Nummenmaa & Karila 2011, 102–103.)

Lapselle puhuttaessa olisikin tärkeää käyttää sanoja, joita lapsi ymmärtää. Sanoja ei myöskään tulisi käyttää liikaa. Kasvattaja saattaa toistella samoja asioita useaan kertaan, sortua nalkuttamiseen tai keskeyttää lapsen puheen. Jo aikuisen äänensävy voi kertoa lapselle paljon, se voi paljastaa aikuisen tunteet sekä työtä että lasta kohtaan. Lapset voivat pahimmillaan jopa pelätä aikuista. Esimerkiksi väsymys ja ärtymys kuuluvat herkästi äänessä ja sen takia aikuisen olisikin tärkeää tiedostaa eri tuntemukset itsessään, sillä ne voivat vaikuttaa lapsiin pelkän äänensävyn kautta. Kasvattajilla on tapana sanoa sanoja ja kehoituksia, kuten “kunnolla”, “kohta” tai “nyt reippaasti pukemaan”. Lapselle nämä ilmaukset eivät kuitenkaan ole välttämättä yhtä selkeitä kuin kasvattajalle. Sen takia olisikin hyvä, jos kasvattajat tiedostaisivat oman käskyttämisen ja kieltämisen lapsia kohtaan, ja sen jälkeen tietoisesti yrittäisivät muuttaa toimintatapojaan. (Koivunen 2009, 48.)

Vaikka äänenpaino ja sanojen valitseminen lapselle puhuttaessa on tärkeää, kasvattajan on hyvä muistaa myös se, että lapselle on tärkeää puhua totta. Totta puhuminen tässä yhteydessä ei tarkoita suorien valheiden välttämistä, vaan sellaisia toteamuksia, jotka tarkemmin ottaen eivät pidä edes paikkaansa. Esimerkiksi kasvattajan toruminen “ei noin voi tehdä” johonkin tilanteeseen, jonka lapsi on juuri tehnyt, on melko hämmentävä lapsen näkökulmasta, koska juurihan lapsi on niin tehnyt, joten niin voi lapsen näkökulmasta tehdä. Kasvattaja on monessa asiassa lapselle esimerkkinä, niin myös puhumisessa. Kasvattajien onkin tarkoin harkittava, kuinka ja mitä lapselle puhuu. Puhuesssa lapselle, kasvattajan olisi siis hyvä mennä lapsen luo ja keskustella lapselle hänen tasoltaan. Kasvattaja voi käyttää myös samauttamista, joka tarkoittaa sitä, että hiljaa puhuvalle lapselle puhutaan myös hiljaa. Kasvattajien täytyisi myös unohtaa omista asioistaan keskenään puhuminen, kun he ovat läsnä lapsiryhmässä. (Koivunen 2009, 48–49.)

Kasvattajan ja lapsen välinen vuorovaikutus vaikuttaa kaikkeen toimintaan päiväkodissa. Kasvattajat ovat avainasemassa hyvän ilmapiirin luomisessa, vaikka

myös lapset vaikuttavat siihen sekä yksilöinä että vertaisryhmänä. Vuorovaikutuksen laadun pystyy aistimaan, oli se sitten lasta kunnioittava ja kuunteleva tai välinpitämätön ja kohtaamaton. Hyvän ilmapiirin vallitessa myös kasvattajien välinen vuorovaikutus on toimivaa. Kasvattajalta odotetaan sitoutuneisuutta ja herkkyyttä sekä kykyä reagoida lapsen tunteisiin. Kasvattajan tulee kannustaa lasta omatoimisuuteen niin, että on tarvittaessa auttamassa. Tällöin lapsi kokee iloa osaamisestaan. Tämä mahdollistaa hyvän ilmapiirin, jossa lapsi voi kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Myös pysyvät ihmissuhteet edistävät lapsen hyvinvointia. Kasvattajan ollessa iloinen ja elinvoimainen, nousee lapsista esiin elämänilo ja he keskittyvät tekemisiinsä. (Kalliala 2008, 11, 28, 30.)

Kasvattajan on kuunneltava lasta ja kohdattava hänet, jotta lapsella on mahdollisuus tulla yhteisönsä, kuten päiväkotiyhteisön, jäseneksi. Varhaiskasvatus on vuorovaikutusta ja yksi keskeinen vuorovaikutuksen arvoista on toisten huomioonottaminen. Tämä vaatii kasvattajalta eettistä pohdintaa ja kannanottoa niin lasten välisiin kuin lasten kanssa syntyviin konflikteihin. Lapsi tulee hyväksyä yhteisössä sellaisena kuin hän on. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvattajan tulee ajatella lasta sellaisena, millaiseksi hän on kasvamassa. (Eskel & Marttila 2013, 84–85.) Lasten kanssa vuorovaikutuksessa olemisessä tärkeää on katsekontakti. Kasvattajan on tärkeää olla lapsen tasolla, jolloin heidän silmänsä kohtaavat ja tällöin katsekontaktin merkitys korostuu. Tämä on erityisen tärkeää silloin, jos kasvattajalla on jotain tärkeää kerrottavaa lapselle. Lapsen tasolla oleminen ja silmiin katsominen viestittää lapselle sen, että häntä kuunnellaan ja hänen asioitaan pidetään tärkeänä. (Koivunen 2009, 47.)

5 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatuksessa käytetään käsitettä kasvatuskumppanuus yhteistyön sijaan. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden sitoutumista tukemaan lasten kasvua, oppimista ja kehitystä. (Kalliala 2012, 92.) Kasvatuskumppanuudessa korostetaan vanhempien oman lapsen tuntemusta (Alasuutari 2010, 22). Jotta kumppanuus toimisi, vaatii se molempinpuolista

kunnioitusta ja tasa-arvoa sekä vastavuoroisuutta. Ammatillaiset tarvitsevat tietoa lapsen kehityksestä ja sen tukemisesta, jotta lapsen kehityksen tukeminen yhdessä onnistuisi. Työntekijän on myös ymmärrettävä vanhemmuuteen liittyviä erilaisia haasteita. Jos vanhempi luottaa lastaan hoitavaan työntekijään ja siihen, että työntekijä ymmärtää myös vanhempien näkemyksiä, suurella todennäköisyydellä vanhempi haluaa myös vaihtaa ajatuksia työntekijän kanssa liittyen lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Kaiken ydin on siis kohtaaminen. (Vilén ym. 2006, 111.)

Kasvatuskumppanuuden toimiessa vanhempien ja kasvattajien tieto ja ymmärrys lapsesta yhdistyy. Vanhempia korostetaan lapsen ensisijaisina ihmissuhteina, ja kasvatuskumppanuudella sitä pyritään tukemaan lisäämällä vanhempien ymmärrystä lapsen tarpeista ja kehitysvaiheista. Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään siihen, että vanhemmat ja kasvattajat voivat mahdollisimman avoimesti jakaa lapsen kehitykseen, hoitoon ja kasvatukseen liittyviä kysymyksiä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133.)

Kasvatuskumppanuudessa on kyse myös ammattilaisten ja vanhempien asenteesta yhteiseen kasvatustehtävään. Heidän vastuullaan on sopia, kuinka yhteistä kasvatustehtävää käytännössä toteutetaan. Kasvatuskeskustelut toteutetaan yhteistyössä päivähoidon kanssa, jolloin käydään läpi tietoja lapsesta ja sen hetkisistä kehityshaasteista. Kasvatuskeskusteluilla voi olla monenlaisia tavoitteita. Työntekijät voivat pohtia vanhempien kanssa niitä asioita, joita vanhemmat pitävät päivähoidossa tärkeinä. Keskusteluissa vanhemmat saavat lisää tietoa ja ymmärrystä siitä, minkälainen päiväkotikoti on kasvuympäristönä. Ammatillaiset taas saavat vastavuoroisesti ymmärrystä asioista, joita vanhemmat pitävät tärkeinä. (Vilén ym. 2006, 111–112.)

Jos lapsella on kasvun, oppimisen tai kehityksen alueella tuen tarvetta, on se tärkeää huomata mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuen tarpeen huomaaminen on yksi kasvatuskumppanuuden tärkeä tavoite. Jos lapsella havaitaan tuen tarvetta, ammatillaiset tekevät vanhempien kanssa yhteistyössä suunnitelman tämän osa-alueen tukemiseksi. Päivähoidossa on tärkeää vanhempien tukeminen ja toimiminen niin, että vanhemmille tulee tunne, että he

osaavat ja jaksavat olla lapsensa kanssa. Vanhemmat ovat jokaiselle lapselle ne tärkeimmät ihmiset, joten tukemalla vanhempia tuetaan myös lapsen kehitystä. (Vilén ym. 2006, 112.)

5.1 Vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus kasvatuskumppanuudessa

Olellisena osana hyvään varhaiskasvatukseen kuuluu vuorovaikutus ja yhteistyö. Kun vuorovaikutus on tiivistä, lisääntyy tieto ja asiantuntemus, mikä taas turvaa lapsen hyvinvoinnin. Toimivan vuorovaikutuksen merkitys korostuu erityisesti huolen puheeksi ottamisessa. Powellin mukaan kasvatuskumppanuuden vuorovaikutusta ja sen toimivuutta määrittelee neljä eri lähtökohtaa. Perheen puolelta vuorovaikutusta määrittelevät kulttuuriset arvot eli ne arvot ja roolit, joita perheen sisällä on. Perheen osalta vuorovaikutusta määrittelee lisäksi perheen elämän todellisuus, mikä tarkoittaa sitä, miten perhe kokee oman elämäntilanteen ja millaisessa tilanteessa perhe elää. Päiväkodin puolelta vuorovaikutusta ja sen toimivuutta taas määrittelee päiväkodin organisatorinen malli ja päiväkodin arvot. Tämä tarkoittaa sitä, miten päiväkotinäkökulma näkee kasvatuskumppanuuden: onko sille tilaa ja tukevatko työtavat kasvatuskumppanuutta. Toinen vaikuttava tekijä päiväkodin puolelta on henkilöstön ammatillinen pätevyys. Tämä vaikuttaa siihen, millainen merkitys päiväkodilla on perheen kasvatustehtävän tukemisessa. (Koivula 2004, 81, 83–84.)

Asiantuntijalähtöisessä vuorovaikutuksessa korostuu ajatus, että ammattilaisella on lapsen tilanteesta parempaa tietoa kuin vanhemmillä. Tällöin lapsen kasvatustilat sovitaan lähinnä päiväkodin sisällä, eikä vanhempien oman lapsensa tuntemuksella ole merkitystä. Kasvatuskumppanuudessa tällaisesta ajatuksesta on pyritty eroon, ja kumppanuudessa korostetaan, että niin työntekijöillä kuin vanhemmillä on oleellista, mutta erilaista tietoa lapsesta. Kumppanuudessa ei ole tarkoitus kadottaa työntekijän asiantuntemusta, vaan huomiota kiinnitetään siihen, kuinka osaaminen, tieto, taito ja ymmärrys tuodaan vanhempien ja lapsen käyttöön. On myös tärkeää huomioida, kuinka vanhemman oman lapsen tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi ja arvioiduksi vuoropuhelussa ammat-

tilaisen kanssa. Keskeistä on kunnioitus ja vastuun jakaminen molemminpuolisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18–19.) Oleellista on myös se, että vanhemmat ja työntekijät ovat oikeasti kiinnostuneita lapsen kehityksestä (Koivunen 2009, 157).

Ongelmalähtöisyyden sijaan ratkaisukeskeisyyden tulisi luonnehtia vanhempien ja työntekijöiden vuorovaikutusta. Työntekijän tulee tiedostaa, kuinka hän välittää oman ammatillisen osaamisensa vanhemmille. Työntekijä jakaa vuorovaikutuksessa lapseen liittyviä havaintoja, käsityksiä, tietoja ja kokemuksia kunnioitavasti ja asiallisesti. Puhetavallaan työntekijä mahdollistaa vanhempien näkemysten, käsitysten ja ratkaisuehdotusten kuulluksi tulemisen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19–20.) Vanhempien ja työntekijöiden välisessä vuorovaikutuksessa on tärkeää, että kasvattajat uskaltavat ottaa vanhempien kanssa puheeksi myös vaikeat asiat ja huolen lapsesta. Pelon tunteen kasvattajalle voi aiheuttaa, että hän ei etukäteen tiedä, kuinka vanhemmat asiaan suhtautuvat. Toinen syy pelkoon voi olla se, että kasvattajan ja vanhemman välinen suhde muuttuu toimimattomaksi ja sen takia vanhempia voi olla vaikeampi tavoittaa jatkossa. Vaikka näitä pelkoja kasvattajalla olisikin, tulee hänen ottaa huoli aina puheeksi ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ratkaisevaa tässä on se, miten asiat esitetään. (Koivunen 2009, 157–158.)

Toinen tärkeä asia yhteistyön sujumisessa on luottamus. Jos vanhempien ja kasvattajan välillä ei ole luottamusta, on yhteistyö mahdotonta tai pelkkä muodollisuus, ei aitoa yhteistyötä. Kasvattajan ja vanhemman välinen luottamus voi syntyä, jos suhde on avoin ja suora, kasvattaja hyväksyy vanhemmat ja ottaa heidät vakavasti, puhuu totta, on itse uskottava, eikä kerro lapsen asioista kenellekään ulkopuoliselle ilman vanhempien lupaa. Kohtaamisten avulla syntyy luottamus. Vanhempien kohtaaminen ja heidän kanssaan yhteistyössä oleminen vaatii kasvattajalta myös empatiakykyä. Kasvattajan pitäisi osata asettua toisen ihmisen asemaan ja kyetä ymmärtämään, kuinka toinen ajattelee ja reagoi. Empatiaan kuuluu vierellä olemista, vierellä kulkemista ja toisen ihmisen kuulemista, mutta samaistumista se ei ole. (Koivunen 2009, 159,160.)

5.2 Vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuudessa

On esitetty, että vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksessa tulisi lisätä. Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuuksia keskustella oman lapsensa varhaiskasvatuksesta sekä yhdessä muiden vanhempien kanssa yksikön tai lapsiryhmän toiminnasta. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja sen arviointiin tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa. Osallisuuden vastaparina voidaan nähdä osattomuus. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö ei ole osallinen joissakin yhteiskunnassa tärkeinä pidetyissä asioissa. Varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuuden sisällöllisten ja rakenteellisten edellytysten luominen kuuluu henkilöstölle. Vaikka vanhempi lähtee lapsen luota siksi ajaksi, kun lapsi jää päivähoidon, ei vanhemmuuteen kuuluva kasvatusoikeus kuitenkaan katoa. Vanhemmilla on siis oikeus olla osallisena lapsensa varhaiskasvatuksessa. Vanhempien osallisuus tarkoittaa niin konkreettista, että kokemuksellista osallisuutta. Konkreettinen osallisuus on vanhemman osallistumista ja toimintaa lapsensa varhaiskasvatuksessa. Kokemukselliseen osallisuuteen taas kuuluu sitoutuminen lapsen elämään myös varhaiskasvatuksessa. Vanhemmilla tulisi siis olla tunne siitä, että he kuuluvat varhaiskasvatusyhteisöön. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26.)

Merkityksellistä vanhempien osallisuuden kannalta on se, millaista tietoa he päivähoidosta saavat ja kuinka perheiden ääni päivähoidossa kuuluu. Päivähoidossa tiedottaminen on kehittynyt pitkälle. Perheet saavat usein hyvin tietoa muun muassa toiminnasta, kasvatuseriaatteista, tapahtumista ja retkistä. Tässä tiedottamisen kulttuurissa vanhemmille jää kuitenkin informaation vastaanottajan rooli tiedottamisen ollessa yksisuuntaista. Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään luomaan molemminpuolisen tiedonvaihdon kulttuuria. Kaiken yhteisen varhaiskasvatustiedon vastapainoksi halutaan vahvistaa lapsikohtaisen tiedon vaihtoa ja saantia. On tärkeää, että kasvattajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä vanhemmat odottavat, ajattelevat, pelkäävät ja toivovat päivähoidosta. Kun lasta koskevan tiedon tärkeys tunnistetaan, on perheellä mahdollisuus osallistua päivähoidon suunnitteluun ja toimintaan tasa-arvoisemmin edellytyksin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Vanhempien tulee siis saada osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun halutessaan. Tällöin vanhemmille on luotava tilaisuuksia osallistua oman lapsensa, lapsiryhmän, päiväkotiyksikön tai koko kunnan varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Suunnitteluun vaikuttamiseen sisältyy päivähoidon henkilöstö ja vanhempien dialogi kasvatusarvoista, kasvatuskäsityksistä ja kasvatusmenetelmistä. Vanhempien osallistuessa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, pääsee esille eri näkökulmat niin hyvästä yhteistyöstä kuin toimivasta yhteistyösuhteesta. Toimintaan osallistuminen mahdollistuu vanhemmille monin eri tavoin. Vanhemmat voivat osallistua kasvatustilaisuuksiin, vanhempainiltoihin, juhliin ja tapahtumien järjestämiseen. Usein vanhemmilla on mahdollisuus myös osallistua vanhempainneuvostoon. Vanhempi osallistuu myös lapsen tuonti- ja hakutilanteiden kautta hoitopäivän aloituksen ja lopetuksen rutiineihin. Kun vanhemman omaehtoinen tekeminen, puhuminen ja jakaminen saavat tilaa, vahvistuu vanhemman toimintaan osallistuminen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

6 Aiemmat opinnäytetyöt ja selvitykset

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi vuonna 2014 selvityksen, jossa käsitellään päivähoitossa olevien lasten ja heidän vanhempiensa kuulemista osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Julkaisu sisältää kaksi raporttia, joista ensimmäinen kuvaa vanhempien kuulemisen tuloksia ja toinen lasten kuulemisen tuloksia. Tietoa vanhempien kuulemisesta kerättiin kyselylomakkeella ja kyselyyn vastanneita oli yli 11000 koko Suomessa. Vanhemmilta selvitettiin strukturoitujen kysymysten avulla muun muassa näkemyksiä varhaiskasvatuspalveluiden merkityksestä, vanhempien osallisuudesta, varhaiskasvatusympäristöstä sekä kasvatuskumppanuudesta. Varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiskohteita kerättiin avointen kysymysten avulla. Tulosten mukaan vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen tärkeänä palveluna, joka mahdollistaa lapsen saaman tuen kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa, vanhempien työssäkäynnin sekä lapsen kaverisuhteet. Vanhemmat pitävät varhaiskasvatuksen saatavuutta hyvänä, henkilökuntaa ammattitaitoisena ja toimintaa monipuolisena. Kasvatustaloudellisuus on vastaajien mukaan tärkeää, ja vastausten mukaan

kasvatushenkilöstö suhtautuu vanhempiin arvostavasti. Vastauksista käy ilmi, että vanhemmat ovat tyytymättömiä tiedonkulkuun. Lisäksi vanhemmat kokevat, että lasten ja vanhempien osallisuus ei toteudu suunnittelussa ja kehittämisessä. Myös suuret ryhmäkoot koettiin huolenaiheeksi, jolloin yksilöllisen huomioiminen pelättiin unohtuvan. Kuitenkin lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus koettiin lämpimäksi ja lasta yksilöllisesti huomioivaksi. Huolenaiheena on varhaiskasvatusympäristön tilojen kunto ja asianmukaisuus. Huolenaiheeksi koettiin myös henkilöstön vaihtuvuus. Tulosten mukaan kovin moni vanhempi ei kokenut tarvetta vanhemmuuden tukemiseen varhaiskasvatuksen kentältä. (Ali-la & Eskelinen 2014.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisun toisessa osassa lasten ajatuksia on selvitetty toiminnallisina menetelmin eri varhaiskasvatuspalveluissa ympäri Suomea. Lasten kuuleminen toteutettiin heidän omassa päivähoitopaikassa ja kuulemisen toteutti päivähoiton oma henkilöstö. Tutkimukseen osallistui 48 lasta, iältään 2–6-vuotiaita. Tutkimuksessa keskusteltiin lasten kanssa heidän ottamistaan valokuvista. Lapsen ottivat pareittain kuvia sellaisista päivähoiton paikoista ja asioista, joista he pitävät tai eivät pitäneet. Lisäksi he ottivat kuvia sellaisista asioista, jotka olivat muuten tärkeitä. Tämän jälkeen 2–3 paria koottiin keskustelemaan yhdessä. Lapset esittelivät toisilleen ottamiaan valokuvia ja kertoivat miksi kyseinen paikka on valittu mieluisaksi tai epämieluisaksi. Tämän lisäksi lasten kanssa keskusteltiin siitä, miksi he ajattelevat olevansa päivähoitossa, mitä eroa on kotona ja hoidossa olemisessa, mitä aikuisten toiminnassa on tärkeää sekä miten hoitopaikkaa tai sen toimintaa voisi parantaa. Tuloksista käy ilmi, että useimmat lapset mielsivät päivähoitoon tulemisen syyksi vanhempien työnteon. Kun lapset käsittelivät päiväkodin toimintaa, keskeisenä esiin nousivat kaverisuhteet, leikki ja aktiivinen toiminta. Lapset myös kokivat, että ahtaat ja likaiset tilat estävät toimintaa. Lapset ovat pääosin tyytyväisiä kasvatuskäytäntöjen luomiin puitteisiin. Päiväkodin leikkipaikat ja lelut koettiin kivoiksi. Lapset kokevat median puuttuvan päiväkotiympäristöstä. Lasten kokemuksissa nousi esiin, että kotona on parempi mahdollisuus käyttää teknologiaa. Myös lepotilan- teet nousivat tutkimuksessa epämieluisaksi asiaksi. Lasten kertomuksista nousi myös esiin, että kasvatuskäytännöissä painottuu enemmän turvallisuus kuin rohkaiseminen ja rajojen testaaminen. (Alasuutari & Karila 2014.)

Heli Kuisma on tehnyt Diakonia-ammattikorkeakoulussa vuonna 2015 opinnäytetyön ”Lapsen kasvoilta paistaa onnellisuus” Tyytyväisyyskysely Auta Lasta ry:n päiväkodeissa olevien lasten vanhemmille. Opinnäytetyössä suunniteltiin ja toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely, jonka tavoitteena oli saada hyödyllistä tietoa toiminnan kehittämiseen. Tutkimuskysymyksillä etsittiin vastausta siihen, kuinka vanhemmat kokevat päivähoiton laadun sekä siihen, miten päiväkodit voisivat kehittää toimintaansa. Opinnäytetyössä käytettiin määrällisen ja laadullisen tutkimuksen menetelmiä ja aineistonkeruumenetelmänä oli verkkokysely. Aineistoa analysoitiin määrällisten menetelmien lisäksi sisällönanalyysiä käyttäen. Kyselyn vastauksista selvisi, että vanhemmat olivat pääosin hyvin tyytyväisiä lastensa päivähoitopaikkoihin. Kehitettävää löytyi lähinnä päiväkodin ja kodin välisestä tiedonkulusta. Muun muassa lapsen päiväkulusta haluttaisiin tarkempaa tietoa. Päiväkotiympäristö sai kiitosta viihtyvyydestään sekä jakotilojen määrästä. Myös lapsiryhmiä pidettiin sopivan kokoisina. Vanhemmat kokivat lapsensa saavan myös riittävästi huomiota työntekijöiltä. Toimintaa pidettiin monipuolisena ja työntekijöitä osaavina. Kritiikkiä aiheutti henkilökunnan vaihtuvuus sekä kasvattajien määrä suhteessa lapsimäärään koettiin toisinaan liian pieneksi. (Kuisma 2015, 2, 12–13, 28.)

Mari Kylä-Utsuri-Virtasen opinnäytetyössä selvitettiin lasten tyytyväisyyttä päivähoitoon. Kylä-Utsuri-Virtasen opinnäytetyö Lasten tyytyväisyys päivähoitoon Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonassa, on valmistunut vuonna 2009 Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa. Kohderyhmänä Kylä-Utsuri-Virtasella oli 5–6-vuotiaat lapset. Aineistonkeruumenetelmänä toimi Lautupeli, joka on Hollannissa kehitetty asiakaspalautemenetelmä sosiaali- ja terveysalalle. Pelin tavoitteena on saada suoraa palautetta laadusta. Aineisto analysoitiin käyttämällä teemoittelua, jossa tietyt aihekokonaisuudet kootaan yhteen. Opinnäytetyön tulosten mukaan suurin osa lapsista oli tyytyväisiä Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonaan. Lapset olivat tyytyväisiä erityisesti päiväkodin toimintaan ja henkilökuntaan. Lapset myös pitivät päiväkodin leluista ja kokivat sisätilat viihtyisinä. Fyysinen ympäristö ei saanut juurikaan kritiikkiä. Suurin osa lapsista myös koki, että voi itse päättää mitä päiväkodissa haluaa tehdä. Muutama lapsi taas koki, että aikuinen sanoo, mitä lapsen pitää tehdä. Kaikki lapset kokivat saavansa

aikuisilta lohdutusta päiväkodissa. Lapset taas kritisoivat aikuisten ajankäyttöä ja päiväkodissa olevien tehtävien tekemistä. Lapsilla oli hyvin erilaisia mielipiteitä siitä, millainen ohjattu toiminta on mukavaa. Kuitenkin suurin osa vastaajista oli kokenut jumpan mieluisaksi toiminnaksi. (Kylä-Utsuri-Virtanen 2009, 2, 10, 28.)

7 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää lasten ja vanhempien ajatuksia ja kokemuksia päiväkotia X:n toiminnasta ja laadusta. Opinnäytetyön tavoitteena on saada sellaista tietoa, jota päiväkotia voi hyödyntää toimintansa kehittämisessä. Lapset ja vanhemmat ovat päiväkodin asiakkaita ja on tärkeää selvittää heidän ajatuksiaan toiminnasta, jotta sitä voidaan kehittää oikeaan suuntaan. Toimeksiantajamme saa siis hyödyllistä tietoa siitä, mikä päiväkodissa toimii ja mitä heidän olisi hyvä kehittää, jotta asiakkaiden tyytyväisyys päiväkotia kohtaan lisääntyisi. Opinnäytetyömme tuottama tieto on merkityksellistä erityisesti päiväkodille, jolle toteutamme opinnäytetyömme, sillä aineisto on kerätty juuri sen päiväkodin asiakkailta. Kuitenkin myös muut päiväkodit voivat saada pohdittavaa tuloksista ja näin ollen lähteä miettimään, nousisiko samanlaisia asioita myös heidän toiminnasta, jos niitä lähdettäisiin selvittämään.

Tutkimustehtävät ovat:

1. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia lapsilla ja vanhemmilla on päiväkodin toiminnasta ja laadusta?
2. Mitä kehitettävää päiväkodin laadussa olisi lasten ja vanhempien mielestä?

8 Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyöprosessimme alkoi marras–joulukuussa 2015, jolloin mietimme opinnäytetyön aihetta sekä etsimme toimeksiantajaa opinnäytetyölle. Tammi-kuussa 2016 opinnäytetyön aihe ja toimeksiantaja olivat selkiytyneet ja aloitimme opinnäytetyösuunnitelman tekemisen. Suunnitelmaa tehdessä opinnäytetyön menetelmälliset valinnat muotoutuivat ja aineistonkeruumenetelmiksi valikoitui teemahaastattelu ja kysely. Helmikuussa 2016 suunnittelimme haastattelun- ja kyselyrunkoja. Ohjaajien ja toimeksiantajan palautteiden perusteella tarkensimme opinnäytetyösuunnitelmaa ja viimeistelimme haastattelurungon sekä kyselylomakkeen valmiiksi maaliskuussa 2016. Suunnitelman valmistuttua allekirjoitimme toimeksiantajan kanssa toimeksiantosopimuksen sekä tutkimuslupavan. Emme esittele toimeksiantosopimusta ja tutkimuslupaa opinnäytetyösämme, jotta takaamme toimeksiantajan anonymiteetin säilymisen.

Huhtikuussa 2016 teimme opinnäytetyön käytännön toteutuksen eli toteutimme teemahaastattelut lapsille ja jaoimme kyselylomakkeet vanhemmille. Heti aineiston keruun jälkeen litteroimme sekä haastattelujen että kyselyjen vastaukset sähköiseen muotoon. Elokuussa 2016 jatkoimme opinnäytetyötä aineiston analysoinnin merkeissä. Laajensimme myös teoreettista viitekehystä analyysin ohella elo–syyskuussa 2016, koska analysoinnin edetessä aineistosta nousi esiin sellaisia asioita, joita halusimme avata opinnäytetyössä. Syys–lokakuussa 2016 peilasimme saamiamme tuloksia teoreettiseen viitekehukseen ja tutkimustehtäviin sekä viimeistelimme opinnäytetyön.

8.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Laadullinen aineisto on yksinkertaisimmillaan tekstiä, joka on syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta (Eskola & Suoranta 1998, 15). Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruumenetelmä voi olla esimerkiksi haastattelu, kysely, havainnointi tai erilaisiin doku-

mentteihin pohjautuva tieto. Näitä voidaan käyttää joko yksinään tai eri tavoin yhdisteltynä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on tutkimusaineiston laatu, ei määrä. Tavoitteena on, että tutkimusaineisto auttaisi ilmiön ymmärtämisessä. Tällöin laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistettävään tietoon samalla tavalla kuin määrällisessä tutkimuksessa. (Vilka 2005, 126.) Laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on pyrkiä esimerkiksi kuvaamaan jotakin ilmiötä, ymmärtämään tietynlaista toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tähän voi päästä pienelläkin tutkimusaineistolla, kunhan se analysoidaan perusteellisesti (Vilka 2005, 126).

Laadullisessa tutkimuksessa on keskeistä, että henkilöillä, joilta tietoa kerätään, on kokemusta tutkittavasta asiasta ja he tietävät mahdollisimman paljon kyseisestä asiasta. Tiedonantajien tulee siis olla harkittuja ja tarkoitukseen sopivia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.) Päädyimme opinnäytetyössämme laadulliseen tutkimukseen, koska kohderyhmänämme ovat tietyn päiväkodin asiakkaat, niin lapsen kuin vanhemmat. Opinnäytetyön tarkoituksena on siis selvittää, millaisena juuri päiväkotit X:n toimintaa ja laatua pidetään sekä mitä kehitettävää toiminnassa olisi. Päiväkoti on asiakasmäärältään pieni, joten pystyimme mahdollistamaan kaikkien asiakkaiden osallistumisen, vaikka valitsimmekin laadullisen tutkimuksen. Laadullisen tutkimuksen menetelmin on myös mahdollista saada perusteellisempia vastauksia kuin määrällisellä tutkimuksella.

8.2 Aineistonkeruumenetelmät

Haastattelu ja kysely ovat laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnan tapoja (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Tässä opinnäytetyössä käytimme teemahaastattelua selvittääksemme lasten mielipiteitä päiväkodin toiminnasta. Lasten haastattelut äänitimme, jotta aineiston analysointi myöhemmin olisi mahdollista. Vanhemmille toteutimme kyselyn niin, että he saivat kirjoittaa vastauksensa paperiselle lomakkeelle. Kyselyn vanhemmat saivat täyttää kotona, ja palauttaa suljetussa kirjekuoressa päiväkodille.

8.2.1 Lasten teemahaastattelu

Haastattelu on idealtaan yksinkertainen, halutessamme tietää jotakin ihmisestä, voimme kysyä sitä häneltä suoraan (Eskola & Suoranta 1998, 86). Haastattelussa haastatteli esittää haastateltavalle kysymyksiä koskien esimerkiksi hänen ajatuksiaan ja mielipiteitään. Kysymykset, joita haastateltavalle esitetään, liittyvät tutkimuskysymyksiin, joilla halutaan ratkaista tutkimusongelma. Haastateltavalta kysyttävät kysymykset tulee siis erottaa tutkimuskysymyksistä, koska pelkkien tutkimuskysymysten esittäminen haastateltavalle ei tuota riittävästi tietoa. (Kananen 2008, 73.)

Teemahaastattelu voidaan ajatella lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuodoksi. Tyypillistä teemahaastattelussa on, että aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymyksiä ja niiden tarkkaan järjestystä ei ole päätetty. Teemahaastattelu on yleinen haastattelumuoto kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 208.) Teemahaastattelussa keskustellaan tietyistä kohdennetuista teemoista. Teemahaastattelussa on ajatuksena, että tällä tavoin voidaan kerätä tietoa kaikista yksilön kokemuksista, ajatuksista, uskomuksista ja tunteista. Haastattelu etenee siis tiettyjen keskeisten teemojen kautta yksityiskohtaisten kysymysten sijaan. Teemahaastattelu huomioi sen, että ihmisten tulkinnat asioista, ja heidän asioille antamansa merkityksen ovat tärkeitä. Keskeistä on myös se, että nämä merkitykset syntyvän vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47–48.)

Valitsimme lasten kohdalla aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, jotta lapset saavat keskustellen kanssamme käydä läpi päivähoidon laatuun ja kehittämiseen liittyviä teemoja. Haastattelut toteutimme lasten päiväkotipäivän aikana, tutussa päiväkotiympäristössä. Teemahaastattelurunko (liite 3), rakentui viiden teeman ympärille, joista keskustelimme lasten kanssa valmiiksi suunniteltuja apukysymyksiä avuksi käyttäen. Teemoina haastattelussa olivat päiväkotiin saapuminen, toiminta päiväkodissa, päiväkotiympäristö, vuorovaikutus työntekijöiden kanssa sekä toiminnan suunnittelu ja kehittäminen.

Lähetimme ennen haastattelun ja kyselyn toteuttamista perheille saatekirjeen (liite 1), jossa kerroimme niin kyselyn kuin haastattelun tarkoituksesta sekä ajankohdasta. Lisäksi painotimme saatekirjeessä anonymiteetin säilymistä ja tiedotimme vanhempia lasten haastattelujen äänittämisestä. Saatekirjeen liitteeksi lisäsimme suostumuskirjeen liittyen lasten haastatteluun. Vanhemmat siis täyttivät ja allekirjoittivat lomakkeen, jossa he joko antavat tai eivät anna lupaa haastatella lastaan. Kahta lasta lukuun ottamatta saimme luvan lasten haastatteluille. Lasten suostumusta haastatteluun kysimme ennen haastattelua, eikä ketään lapsista pakotettu osallistumaan. Lapset saivat myös olla vastaamatta kysymykseen, jos niin halusivat.

Testasimme haastattelurunkoa ennen varsinaisia haastatteluja kolmelle lapselle. Pyrkimyksenä oli huomioida ja havainnoida minkälaisia vastauksia saamme kysymyksiimme ja ymmärtävätkö lapset, mitä heiltä kysymme. Näiden testivastauksen perusteella muokkasimme ja viimeistelimme haastattelurungon ennen varsinaisia haastatteluja niin, että se olisi mahdollisimman selkeä ja tuottaisi meille tarvitsemaamme tietoa.

8.2.2 Vanhemmille toteutettu kysely

Kysely eroaa haastattelusta siinä, että tiedonantaja täyttää itse kyselylomakkeen, jossa on hänelle esitettyjä kysymyksiä. Hän siis lukee itse kysymykset ja vastaa niihin. Kyselyssä kaikki vastaajat saavat samanlaisen lomakkeen, johon heidän tulee vastata. Tällöin kyselyn toteuttaja olettaa, että vastaajat kykenevät ja haluavat ilmaista itseään tarkoittamallaan tavalla. Kyselyssä tulee myös pohdita tarkkaan, missä järjestyksessä kysymykset esitetään. Kyselyä voidaan käyttää, jos halutaan selvittää henkilön mielipiteitä ja asenteita jostakin asiasta. Kyselyn etuna voidaan nähdä aika ja raha. Kysely on haastattelua nopeampi ja halvempi aineiston hankinnan tapa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–74; Vilkkä 2007, 28.)

Kyselyä suunniteltaessa tulee muistaa, että lomakkeeseen ei voi tehdä muutoksia enää sen jälkeen, kun vastaaja on siihen vastannut. Tutkimuksen onnistu-

minen riippuu siis suurimmaksi osaksi lomakkeesta. Tästä johtuen kyselylomake tulee suunnitella huolellisesti. Täytyy pohtia, kysytäänkö aiheen kannalta sisällöllisesti oikeita asioita mielekkäällä tavalla. Kyselyssä voidaan käyttää esimerkiksi avoimia ja suljettuja kysymyksiä. Avoimiin kysymyksiin vastataan vapaamuotoisesti, kun taas suljetuissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot. Valmiiden vastausvaihtoehtojen tulee olla toisensa poissulkevia, vastaukset eivät siis saa mennä päällekkäin. (Vehkalahti 2014, 20, 24.)

Päädyimme valitsemaan vanhempien ajatusten ja kokemusten selvittämiseen aineistonkeruumenetelmäksi kyselyn, koska tavoitteenamme oli saada tietoa kaikilta päiväkodin asiakasperheiltä. Olisi ollut aikataulullisesti haastavampaa toteuttaa haastattelu jokaiselle perheelle niin, että kaikilta löytyisi sopiva ajankohta haastattelun toteuttamiselle. Jaoimme kyselyn kymmenelle perheelle, ja he täyttivät kyselyn kotona. Saimme takaisin kaikki vastauslomakkeet. Emme kuitenkaan tiedä, ovatko vanhemmat vastanneet kyselylomakkeeseen yhdessä, vai onko toinen vanhemmista täyttänyt sen yksin.

Kyselymme (liite 2) rakentui neljän teeman ympärille, joihin kaikkiin sisältyi kolmesta neljään kysymystä. Näiden kysymysten avulla pyrimme saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Kyselyn teemoja olivat lapsi päiväkodissa, päiväkotiympäristö ja tilat, yhteistyö työntekijöiden ja vanhempien välillä sekä toiminnan kehittäminen. Kysely koostui pääosin avoimista kysymyksistä, mutta mukana oli myös suljettuja kysymyksiä, jotka pohjustivat avoimia kysymyksiä. Suljettuihin kysymyksiin siis liittyi aina jatkeeksi avoin kysymys samasta aiheesta. Kyselyn alkuun laitoimme lyhyen, muutaman rivin mittaisen saateen. Päädyimme tähän, koska olimme toimittaneet vanhemmille jo aiemmin saatekirjeen liittyen haastatteluun sekä kyselyyn. Koimme tarpeelliseksi laittaa lyhyen tiedon kyselyn alkuun, jos vanhemmat eivät olisi muistaneet aiemmin lähettämäämme saatekirjettä.

Kun kyselylomake alkoi olla mielestämme lopullisessa muodossaan, toteutimme testikyselyn. Toteutimme testikyselyn kahdelle henkilölle, joilla on päiväkotikäisiä lapsia, jotka olivat olleet päivähoitossa. Saimme testivastauksista paljon apua kyselyn muokkaamiseen. Saimme testaaajilta takaisin niin kyselylomakkeet

täytettyinä, että heidän omia havaintojaan kyselyn toimivuudesta. Näiden vastausten perusteella teimme kyselyyn vielä viimeisimmät muutokset, ennen lopullisen kyselyn toteuttamista.

8.3 Aineiston analysointi

Käytimme aineiston analysointiin teemoittelua. Teemoittelun avulla aineistosta voi nostaa esiin tutkimustehtävään liittyviä teemoja. Tällä tavoin on mahdollista vertailla aineistossa olevia tiettyjä teemoja ja niiden esiintymistä sekä ilmenemistä. Tekstimassan analysointia aloittaessa on ensin löydettävä tutkimustehtävän kannalta olennaisia aiheita ja sen jälkeen eroteltava ne. Myös esimerkiksi teemahaastattelurunkoa voi hyödyntää aineiston jäsentämisessä, koska haastattelurunkoa tehdessä tutkimuksen tekijät ovat käyttäneet aiempiin tutkimuksiin sidoksissa olleita teoreettisia näkemyksiä sekä myös mahdollisesti omaa kokemustaan. Teemahaastattelurungon avulla voi seuloa aineistosta sellaisia kohtia, jotka kertovat kyseisistä aiheista. Tässä vaiheessa tutkija tekee jo vahvasti tulokinnallista työtä. (Eskola & Suoranta 2005, 152, 174–175, 179.)

Jos tutkijalla on jokin käytännöllinen ongelma ratkaistavanaan, on teemoittelu silloin suositeltava menetelmä aineiston analysointiin. Aineistosta voi tällöin poimia kätevästi tietoa, joka on tutkimusongelman kannalta olennaista. Teemoittelua voi jatkaa myös hieman pidemmälle. Käytettäessä teemoittelua analysointimenetelmänä tekstistä saadaan esille vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Tutkimustulokset palvelevat tällöin käytännöllisiä tavoitteita parhaiten. Laadullista aineistoa voi jäsentää monin eri keinoin ja siitä löytyy kirjoittamista loputtomiin. Sen takia ei aina voi tietää mikä on kirjoittamisen arvoista ja mikä ei. Joskus tutkimustehtävän vastaukseksi riittää haastattelun kuvailu ja haastattelurunkoa voi käyttää lähes sellaisenaan jäsentellessä analyysia. (Eskola & Suoranta 2005, 178–179.)

Opinnäytetyössä aineiston analysointi alkoi aineiston litteroinnilla sähköiseen muotoon. Haastattelut kuuntelimme äänitteiltä ja kirjoitimme auki, kun taas kyselyn vastaukset kirjoitimme paperisilta vastauslomakkeilta sähköiseen muo-

toon. Litteroitua aineistoa oli kaiken kaikkiaan 25,5 sivua, joista 15 sivua lasten teemahaastattelujen litterointia ja 10,5 sivua vanhemmille toteutetun kyselyn vastauksia. Tämän jälkeen luimme aineiston tarkasti läpi ja perehdyimme sisältöön. Kun olimme saaneet kokonaiskuvan keräämästämme aineistosta, päädyimme jaottelemaan vastaukset karkeasti teemahaastattelussa ja kyselyssä olleiden teemojen mukaisesti, jolloin samaan teemaan tulleet vastaukset olivat omina listoinaan. Nämä teemojen alle jaotellut tekstimassat koodasimme eri väreillä analysoinnin helpottamiseksi. Jaotelimme aineistoa kuitenkin myös analyysin edetessä eri teemojen alle, koska osa vastauksista oli tullut jonkun eri teeman alle. Tämän jälkeen lähdimme erottamaan tutkimuskysymysten kannalta oleellista tietoa epäolennaisesta. Tämän toteutimme siten, että alleviivasimme oleellisen tiedon tekstinkäsittelyohjelmalla, jotta se oli helposti havaittavissa koko aineistosta. Tämän jälkeen oleellinen tieto erotettiin epäolennaisesta siirtämällä oleellinen tieto omaksi listakseen tekstinkäsittelyohjelmalla. Tässä vaiheessa värikoodaukset auttoivat hahmottamaan, mihin teemaan mikäkin asia kuului. Halusimme varmistaa, että kaikki oleellinen tieto on otettu talteen, joten tässä vaiheessa kävimme vielä läpi epäoleelliseksi jäädyn tiedon varmistaaksemme, että mitään tärkeää ei jäänyt huomaamatta.

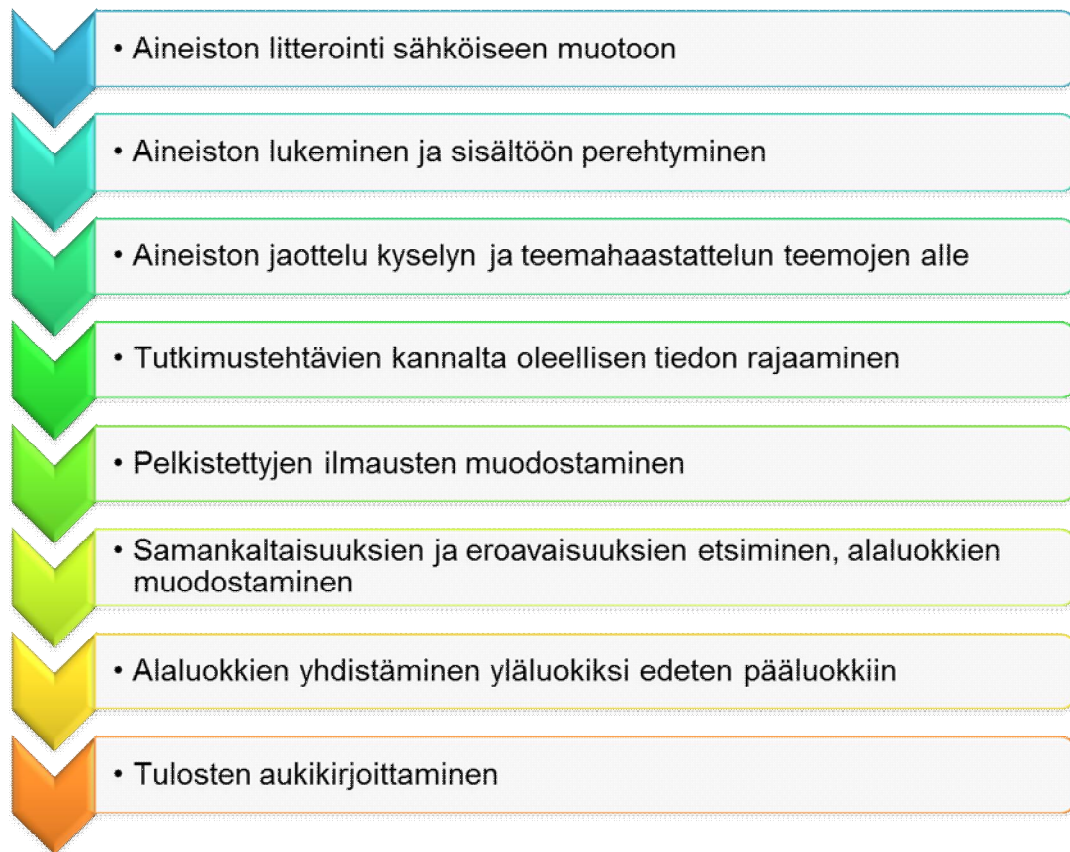
Tämän jälkeen muodostimme oleellisesta tiedosta pelkistettyjä ilmauksia, joista lähdimme ryhmittelemään samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia. Näille luoduille pelkistettyjen ilmausten kokonaisuuksille muodostimme alaluokat. Alaluokat yhdistelimme vielä yläluokiksi edeten pääluokkiin. Analysoinnin pääluokat toimivat opinnäytetyömme tulokset -osion otsikoina. Nämä pääluokat mukailevat osittain teemahaastattelussa ja kyselyssä olleita teemoja, jotka kuitenkin muotoutuivat tietyiltä osin analyysin edetessä. Analysointi toteutettiin osittain käsin kirjoittamalla, koska koimme sen helpottavan aineiston hahmottamista. Kun aineisto alkoi olla selkeämmin jäsennettynä, jatkoimme analyysiä tietokoneella. Esimerkkinä taulukko 1, jossa on taulukoituna lasten ajatuksia ja kokemuksia päiväkotiympäristöstä.

Taulukko 1. Lasten ajatuksia ja kokemuksia päiväkotiympäristöstä.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Autoleikkihuone x4	Mieluisa leikki- paikka sisällä	Sisäleikit	Päiväkotiympäristö
Kotisleikkihuone x3			
Nukkarihuone x1			
Olohuone x2			
Autolelut	Mieluisa teke- minen sisällä		
Kotislelut			
Afrikan tähti			
Uno			
Piikkipalikat			
Legolehdet			
Pikkulegot			
Magneettilelut	Mieluisa leikki- paikka ulkona	Ulkoleikit	
Keinu x7			
Leikkimökki x1			
Kuraleikit			
Keinuminen			
Hyppely			
Kuorma-autot x3	Mieluisa teke- minen ulkona		
Sanko ja lapio			

Kun analysointi oli mielestämme valmis, kävimme alkuperäisen aineiston vielä tarkasti läpi katsoen, että mitään oleellista tietoa ei ole jäänyt pois analyysin edetessä. Kaiken kaikkiaan keräämämme aineisto vastasi hyvin tutkimuskysymyksiimme ja saimmekin hyödynnettyä aineistoa kattavasti. Analysointi on kuvattu myös yksinkertaistetusti analyysipolkuna (kuvio 1). Analysoinnin jälkeen aineistosta tehtiin sanallinen kuvaus eli tulokset kirjoitettiin auki sanalliseen muotoon. Tästä syntyi opinnäytetyömme Tulokset-osio.

Kuvio 1. Analyysipolku.

9 Tulokset

9.1 Lasten ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta

9.1.1 Päiväkotipäivän aloittaminen

Tulosten mukaan, lapset tulevat pääsääntöisesti mielellään päiväkotiin. Lähes kaikki lapset kuvasivat päiväkotiin tulemistä positiivisesti. Eräs lapsi koki, että häntä ujojuttaa tulla päiväkotiin. Eräs vastaajista taas kertoi olevansa iloinen päiväkotiin tullessa ja toinen kuvasi haastattelupäivänä päiväkotiin tulemisen sujuneen hyvin. Päiväkotiin tulemisesta tekee mukavaa päiväkodissa odottavat kaverit, jotka nousivatkin perusteluksi sille, että päiväkotiin on mukava tulla aamulla.

-- no kyllä on ihan kiva tulla tänne päiväkotiin.

Kyllä on kiva tulla (päiväkotiin) -- siks ku täällä on paljon kavereita.

Päiväkodissa pidetään tärkeänä, että työntekijä tulee aamulla vastaan, kun lapsi on tulossa päivähoitoon. Suurin osa vastaajista olikin sitä mieltä, että joku työntekijöistä on aamulla vastassa, kun hoitopäivä on alkamassa. Kuitenkin pari vastaajaa kertoi, että aikuinen ei ole vastassa, kun he tulevat hoitoon, eivätkä he tiedä, missä työntekijät silloin ovat. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että työntekijän vastaanotto on hyvä asia. Eräs vastaaja taas koki, että työntekijän vastaanotto aamulla ei ole kiva, koska työntekijän tullessa häntä ujustuttaa.

Tänään huusi kaikki kun mä olin siellä tien toisella puolella niin moii, moii.

On ne (vastassa), ne tulee yleensä, kun ne kuulee mejän äänen kun myö tullaan.

Kato kun mä meen isin taakse piiloon ku vähän ujustuttaa.

Suurin osa vastanneista koki, että yhteiset aamuhetket ovat kivoja, kun taas osa vastaajista piti yhteisiä aamuhetkiä tylsinä. Eräs vastaaja koki yhteiset aamut tylsänä sen takia, että kaverin ollessa myöhässä häntä pitää odottaa. Vastaajilla oli myös erilaisia mielipiteitä siitä, millainen yhteinen aamu on mieluisa ja millainen taas ei. Pari vastaajaa piti jumppapainotteista aamuhetkeä mieluisana, kun taas yksi vastaaja koki jumppahetken epämieluisana, koska mielestään hän ei osaa jumpata. Muutama vastaaja piti erityisesti palomiesteemaisesta aamuhetkestä. Eräs vastaaja taas koki tunneaamun tylsänä.

-- no mie kyllä tykkään jumpasta.

En tykkää jumpasta -- siks kato kun en mä osaa jumpata.

Palomies, mie ainakin näin, että ne soittaa näin.

Siks kato kun (kaveri) ei tuu yheksäks, niin se on vähäsen myöhässä, niin mun pitää oottaa.

9.1.2 Ihmissuhteet päiväkodissa

Vastauksissa nousi monessa kohtaa esiin kavereiden merkitys ja tärkeys. Kaikki vastaajat olivatkin sitä mieltä, että heillä on päiväkodissa kavereita. Osa myös kertoi tarkemmin ketkä päiväkodissa olevat kaverit ovat heille kaikkein tärkeimpiä. Pari vastaajaa kertoi myös siitä, kuinka päiväkodissa ei tarvitse olla yksin vaan aina löytyy leikkikaveri. Mieluisasta tekemisestä kysyessämme muutama vastaaja kertoi kavereiden kanssa leikkimisen olevan parasta päiväkodissa. Kuitenkin erään lapsen vastauksesta nousi esiin myös se, että kavereiden kiusaaminen puolin ja toisin on ikävää ja sitä pitäisi olla vähemmän.

Ainakin kun (kaveri) ja (kaveri) kiusaa meitä, niin mekin kiusataan niitä, se ei oo kivaa.

Tykkään leikkii (kaverin) kaa. –

Selvittäessämme lasten ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta, suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että työntekijät kuuntelevat, jos lapsella on jotakin sanottavaa. Kuitenkin eräs vastaaja koki, että työntekijät eivät kuuntele, jos hänellä on asiaa. Lisäksi eräs vastaaja ei ollut varma kuuntelevatko työntekijät häntä. Lähes kaikki vastaajat olivat myös sitä mieltä, että työntekijät lohduttavat heitä, jos heillä on paha mieli. Vain pari vastaajaa oli sitä mieltä, että työntekijä ei lohduta. Eräs koki, että työntekijät tekevät omia juttujaan, eivätkä tule lohduttamaan. Toisinaan tilanne voi kuitenkin selvitä ilman aikuisen apua. Eräs vastaaja kertoi hänelle tulleen paha mieli, kun hän ei päässyt kiikkuun. Tilanne selvisi sillä, kun kaveri päästi kiikkuun ja paha mieli meni pois.

Lasten välisistä riitatilanteista ja niiden selvittämisestä kysyessämme lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että työntekijät auttavat riitojen selvittelyssä. Eräs vastaaja oli taas sitä mieltä, että työntekijät eivät auta riitojen selvittämisessä. Lisäksi eräs vastaaja kertoi tapahtumasta, jossa he olivat riidelleet kaverin kanssa keinusta, eivätkä aikuiset tulleet väliin. Hän kuitenkin kertoi myös, että he eivät olleet pyytäneet aikuiselta apua riidan selvittämiseen. Pari vastaajaa kuvasi lisäksi, että aikuisen apu riitojen selvittelyssä on tärkeää, kun taas eräs vastaaja koki, että selvittäisi riidat mieluummin kaverin kanssa keskenään. Eräs vastaaja koki myös, että päiväkodissa tulisi riidellä vähemmän.

Kato kun sillen se riita loppuu (kun aikuinen auttaa)

-- no sitä että vähemmän riideltäs.

9.1.3 Päiväkotiympäristö

Vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä päiväkotiympäristöön. Joitakin kehittämisehdotuksia heillä oli, ja ne käsitellään seuraavassa kappaleessa. Sisällä mieluisimmaksi leikkipaikaksi vastausten perusteella nousi autoleikkihuone. Siellä muun muassa autot ja pikkulegot olivat mieluisia leluja. Lähes yhtä suosittu huone oli kotileikkihuone, jossa vastausten mukaan on kiva leikkiä kotileikkejä. Erään vastaajan mielestä kotileikkihuoneessa rattaat ovat paras lelu. Lisäksi mieluisia leikkihuoneita sisällä oli joidenkin vastaajien mielestä nukkarihuone sekä olohuone. Erään vastaajan mielestä olohuoneessa on parhaat lelut. Olohuone valikoitui parhaaksi huoneeksi myös sillä perusteella, että kaverit leikkivät siellä.

kotileikkihuone on paras --

-- no se on ehkä, ehkä tämä autoleikkihuone

Tiedustellessamme mieleisistä leluista ja peleistä, lapset olivat pääosin tyytyväisiä päiväkodin leluihin ja peleihin. Autolelut ja kotileikkilelut nousivat mieleisiksi. Myös pikkulegot koettiin kivoiksi leluiksi. Magneettilelut koettiin myös mukavaksi ajanvietteeksi, samoin kuin piikkipalikoilla leikkiminen. Eräs vastaaja piti legolehdistä, joita on mukava katsella päiväkodissa. Mieluisiksi peleiksi mainittiin Afrikan tähti sekä Uno.

-- mun lempipeli on Afrikan tähti.

Tykkään ainakin autoista.

Ulkona kaikkein suosituimmaksi paikaksi valikoitui lähes kaikkien vastauksissa keinu, johon jonottaminen on joskus ikävää. Eräs vastaaja koki kuitenkin, että ehtii keinoa ulkona riittävästi. Yhden vastaajan mielestä leikkimökki oli paras

leikkipaikka päiväkodin pihalla. Muutama vastaaja koki kuorma-autolelujen olevan ulkona mieluisia. Lisäksi sangot ja lapiot mainittiin mieluisiksi leluiksi. Ulkona on näiden lisäksi myös mukava keinua ja hypellä. Eräs vastaaja piti kaikkein eniten ulkona kuraleikeistä.

Ne kuraleikit on kivointa.

Tykkään keinusta.

Tykkään keinuista. Kato kun se on niin kiva, kun siellä on kiikkupaikkoja.

9.1.4 Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että heidän ideoitaan tiedustellaan toimintaa suunniteltaessa. Lapset saivat erään vastaajan mukaan vaikuttaa siihen, haluavatko he tehdä vappuhattuja. Eräs vastaaja taas koki, että häneltä ei ole tiedusteltu ideoita toimintaan. Samoin eräs vastaaja oli sitä mieltä, että aikuiset päättävät mitä päiväkodissa tehdään ja lapset vain leikkivät. Eräs vastaaja ilmaisi, että osallistuisi suunnitteluun mielellään. Vastaajat kokivat, että heidän kanssaan suunniteltu toiminta on toteutunut.

-- suunnitellaan niinku yhdessä.

Noo, me vaan leikittään. --

Kysyessämme lapsilta toiveita erilaiseen toimintaan, nousi heiltä ideoita niin erilaiseen tekemiseen, hankittaviin leluihin ja peleihin sekä ruokailuun liittyviä ehdotuksia. Päiväkodissa olisi muun muassa mukava piirtää enemmän, lukea kirjoja sekä leikkiä pikkulegoilla. Pari vastaajaa toivoi, että saisivat leikkiä entistä enemmän kavereiden kanssa. Eräs vastaaja toivoi, että voisi katsoa päiväkodissa televisiosta lastenohjelmia. Myös lelupäivä olisi mieluisa. Vastauksista nousi myös, että päiväkodissa voisi pelata pelejä enemmän. Eräs vastaaja ehdotti, että päiväkotiin voisi tulla vierailijoita. Eräs vastaaja taas toivoi päiväkotiin shakkipeliä, jota hän kertomansa mukaan tykkäisi pelata. Toiveita tuli myös muistakin peleistä, joita päiväkodille voisi hankkia, esimerkiksi eräs vastaaja

ehdotti Afrikan tähden hankkimista. Myös palapelit, kalapeli ja kummituspeli olivat toivelistalla. Myös autoleluja ja legoja voisi vastausten mukaan olla enemmän.

No, halluisin tehdä että, halluisin pikkulegoilla leikkiä.

No että tulis vaikka vieraita.

Niin kuorma-autot enempi.

-- enemmän kattoo legolehtiä.

-- Jos ois Yle Areena nii sitten pystyis kattoo ihan mitä tahansa.

-- enemmän leikkiä pikkulegoilla

Ruokailuun liittyvissä ehdotuksissa nousi esiin se, että erään vastaajan mukaan olisi kiva syödä aamupala päiväkodilla. Hän siis tulee usein hoitoon vasta myöhemmin, eikä pääse osallistumaan aamupalalle. Ruokatoiveina vastaajilta nousi maksalaatikko sekä makaronilaatikko, joita päiväkodin ruokalistalle erityisesti toivotaan. Eräs vastaaja koki keskiviikon muroaamun olevan paras, ja toivoikin, että päiväkodissa voisi puuron sijaan syödä useammin aamupalaksi muroja. Toiveena nousi myös, että päiväkodissa voisi syödä karkkeja, vaahtokarkit olisivat kaikkein parhaimpia.

-- No mun lempipäivä on se keskiviikko, koska silloin saapi muroja.

No mun lempiruoka on.. mun herkku on vaahtokarkit.

Maksalaatikko ois kiva.

Nooo, haluisin makaronilaatikkoa.

9.2 Vanhempien ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta

9.2.1 Päiväkodin valinta

Päädyimme laittamaan kyselyn ensimmäiseksi kysymykseksi sen, ovatko vanhemmat hakeneet päivähoitopaikkaa ensisijaisesti päiväkotia X:stä vai eivät. Kysyimme tätä, koska ajattelimme, että tämä voi vaikuttaa vanhempien vastauksiin. Vastaajista suurin osa oli hakenut hoitopaikkaa ensisijaisesti päiväkodista, joka toimii opinnäytetyömme toimeksiantajana, kun taas pari oli hakenut hoitopaikkaa ensisijaisesti jostain muualta.

Vastauksista nousi tiettyjä perusteluja useampaan otteeseen, jotka ovat vaikuttaneet päiväkodin valintaan. Päiväkodin pieni koko oli monella keskeinen päiväkodin valintaan vaikuttava tekijä, samoin kuin sopiva ryhmäkoko. Pienen päiväkodin etuna nähtiin muun muassa se, että sairastelukierre saadaan minimoitua. Lisäksi vanhemmat kokivat, että ryhmäkoon ollessa pienempi, lapsi tulee paremmin huomioituksi. Tärkeänä valintaan vaikuttavana tekijänä nähtiin myös se, että sisarukset saavat olla samassa ryhmässä, koska päiväkodissa on vain yksi ryhmä. Näin sisarukset saavat esimerkiksi leikkiä halutessaan yhdessä.

Sijainti koettiin myös tärkeäksi tekijäksi päiväkodin valinnassa, ja se esiintyikin lähes kaikissa vastauksissa. Eräs vastaaja, joka ei ollut hakenut hoitopaikkaa ensisijaisesti Päiväkotia X:stä koki esikouluun siirtyminen hankalana. Eräs vastaaja kuvasi, että oli hakenut hoitopaikkaa lähempää kotoa, mutta oli kertomansa mukaan tyytyväinen, että eivät saaneet hoitopaikkaa lähempänä sijaitsevaa hoitopaikasta. Valintaa perusteltiin lisäksi päiväkodin kodinomaisilla ja hyvillä tiloilla sekä osaavilla työntekijöillä, jotka tekevät työtään rakkaudella.

9.2.2 Lapsen kehitystä tukeva toiminta

Vastausten perusteella vastaajat kokivat saavansa parhaiten tietoa lapsen asioista keskustelemalla kasvotusten työntekijöiden kanssa. Vasu-keskustelu nähtiin myös hyvänä käytäntönä saada tietoa lapsesta. Eräs vastaaja koki, että isompi lapsi osaa kertoa hyvin myös itse, mitä päiväkodissa on tehnyt. Myös säännölliset kuukausikirjeet/-tiedotteet koettiin hyväksi tavaksi saada tietoa lapsen asioista. Myös ilmoitustaulu ja viikko-ohjelma antavat vanhemmille tietoa lapsen päiväkotipäivästä.

Vanhemmat ovat pääosin sitä mieltä, että päiväkodin toiminta tukee heidän lastensa kehitystä. Vanhempien vastauksista nousi esiin muun muassa motorista sekä kielellistä kehitystä edistävää toimintaa sekä muita lapsen kehityksen kannalta tärkeitä asioita. Lapselle hyödylliseksi mainittiin muun muassa monia erilaisia liikuntamuotoja, joita päiväkodissa on toteutettu. Näitä oli hiihtäminen, rentoutus, jumppa, luisteleminen sekä erilaiset retket. Kädentaidoista merkitykselliseksi koettiin erilaiset askartelut, maalaaminen, piirtäminen, värittäminen sekä leipominen. Lisäksi eräs vastaaja koki, että pienikin lapsi on päässyt monipuolisesti mukaan toimintaan. Pari vastaajaa taas oli hieman epätietoisia siitä, onko pienimmille lapsille päiväkodissa riittävästi virikkeitä. Musiikki koettiin myös tärkeäksi osaksi lapsen kehitystä ja laulaminen sekä soittaminen mainittiin toiminnaksi, jota päiväkodissa toteutetaan. Lasten kielellistä kehitystä tuetaan lisäksi satujen, sadutuksen ja teatterin keinoin. Myös tunteiden käsittelemistä pidettiin tärkeänä.

Päiväkodissa pidettävät yhteiset aamuhetket ja erilaiset teemaviikot olivat myös eräiden vastaajien mielestä lapsen kehityksen kannalta merkityksellisiä. Samoin kuin vapaa leikki, joka koettiin ohjatun toiminnan ohella lapselle tärkeäksi. Myös erilaisten pelien pelaaminen koettiin lapsen kehitystä tukevaksi. Eräs vastaaja koki, että toimintaa on riittävästi ja se on harkittua. Myös lapsen rohkaiseminen mukaan toimintaan sai kiitosta. Vastauksista nousi esiin myös se, että aina vanhemmat eivät ole varmoja mikä toiminta on toteutunut ja onko juuri oma lapsi siihen osallistunut.

9.2.3 Lasten huomioiminen ja ilmapiiri

Suurin osa vanhemmista oli vastauksissaan täysin samaa mieltä siitä, että heidän lapsensa saa riittävästi huomiota työntekijöiltä. Eräs vastaaja oli jokseenkin samaa mieltä lapsensa saaman huomion riittävydestä. Tätä perusteltiin sillä, että uskotaan lapsen saavan tarpeeksi huomiota, mutta työntekijöiltä toivotaan kuitenkin, että he pitävät tarkemmin huolta siitä, että esimerkiksi lapsen vaatteet ovat puettu kunnolla päälle ja ne ovat sään mukaiset. Pari vastaajaa oli sitä mieltä, että lasta on huomioitu yksilöllisesti. Vastaajat kokivat myös, että lasta on huomioitu riittävästi suhteessa lapsimäärään. Eräs vastaajista oli myös sitä mieltä, että työntekijät ovat ottaneet myös pienimmät lapset hienosti huomioon.

Vastauksissa perustellaan myös riittävää huomioimista sillä, että lapsi saa läheisyyttä ja on kiintynyt työntekijöihin. Lapsi saa tukea ja syliä silloin kun tarvitsee. Vastausten mukaan lapset myös kertovat kotona positiivisia asioita työntekijöistä ja eräässä vastauksessa nousi esiin tunne siitä, että lasta kuunnellaan ja opastetaan. Eräs vastaaja koki, että heidän lastaan opastetaan, kannustetaan ja tuetaan. Vastaajien mielestä se edesauttaa lapsen kehittymistä eri osa-alueilla. Eräs vastaaja kuvasi, kuinka hoidon aloitus on ollut hänen lapselleen hankalaa ja kuinka lapsi on saanut silloin paljon huomiota osakseen työntekijöiltä. Vastauksista kävi ilmi myös, että heidän lapsensa asioita kuunnellaan aidosti.

Päiväkodin ilmapiiriin voi vastausten perusteella jaotella karkeasti huonoon ja hyvään ilmapiiriin. Päiväkodin ilmapiiriä kuvailtiin hyväksi ja lämminhenkiseksi. Vastausten mukaan ilmapiiriä pidetään myös lapsista välittävänä. Kun vastaajat kuvailivat ilmapiiriin olevan hyvä, adjektiiveja, joita nousi jo edellä mainittujen lisäksi, olivat myös avoin, leppoisa, vastuullinen, lapsia rakastava ja iloinen. Myös työntekijöiden välinen hyvä suhde sai kehuja. Työntekijät tulevat erään vastaajan mukaan loistavasti toimeen keskenään ja tämän voi huomata työntekijöiden tavasta puhua ja vitsailla keskenään. Erään vastaajan mukaan työntekijöille on helppo puhua asioista. Erään vastaajan mielestä kiire näkyy välillä päiväkodissa, mutta ei kuitenkaan häiritsevästi. Työntekijöitä kuvailtiin vastauksissa myös mukaviksi.

Erään vastaajan mukaan työntekijät yrittävät päästä mahdollisimman helpolla, vastaaja kuitenkin ymmärtää, että työtähän se heille vain onkin. Pari vastaajaa piti outona, että työntekijöillä on niin kiire töistä pois. Vastausten perusteella työntekijät eivät osaa ottaa palautetta vastaan, jos se on kriittistä. Eräs vastaajista taas koki, että kunnallisella puolella ilmapiiri on ollut hänen kokemuksensa perusteella avoimempi. Osa vastaajista koki, että välillä sisällä ei saisi edes pii-
pahtaa esimerkiksi viemässä tai tuomassa tavaroita, jos lapset sattuvat olemaan ulkona sekä viedessä että hakiessa hoidosta. Eräs vastaaja oli taas kokenut ilmapiirin kivaksi, mutta on sitä mieltä, että päiväkodissa saattaa olla hie-
man tiukkoja sääntöjä, koska hänen lapsensa ei aina uskalla kertoa omista asi-
oistaan työntekijöille.

9.2.4 Päiväkotiympäristö

Päiväkotiympäristöön liittyen tiedustelimme vanhempien ajatuksia päiväkodin sisätiloista ja ulkoilualueesta sekä päiväkodin turvallisuudesta lapselle. Suurin osa vastaajista koki sisätilat toimiviksi ja riittävän tilaviksi päiväkodin toiminnalle. Kuitenkin muutamassa vastauksessa eteisen ahtaus koettiin haasteeksi. Erään vastaajan mukaan eteisessä on hankalaa toimia, jos useampi vanhempi on tuomassa lapsia yhtä aikaa hoitoon. Muuten sisätilat koettiin lapsimäärään nähden sopivan kokoisiksi. Positiivisena nähtiin myös se, että sisätilat koostuvat useammasta pienemmästä tilasta. Sisätilojen koettiin olevan myös virikkeelliset ja monipuoliset. Myös kodinomaisuus koettiin hyväksi asiaksi. Vastauksissa mainittiin lisäksi sisätilojen olevan siistit ja hyväkuntoiset.

Osa vastaajista koki, että päiväkodin ulkoilualue on pieni, mutta eräs heistä kuvasi myös, että lapsilla on riittävästi tilaa ulkona. Ulkoilualuetta pidettiin myös lapsille virikkeellisenä ja leikkivälineiden määrä koettiin riittäväksi. Kuitenkin pienemmille lapsille päiväkodin pihalla on parin vastaajan mielestä vähemmän virikkeitä, muun muassa pienten keinua ei ole. Eräs vastaaja koki pihan olevan muuten toimiva, mutta hänen mielestään kiipeilyteline olisi hyvä lisä. Lähialueiden leikkipuistojen käyttömahdollisuus nähtiin hyvänä asiana. Haasteeksi pihal-

la koettiin se, että työntekijä ei voi nähdä joka puolelle, vaan joku alue jää aina katveeseen. Lisäksi mainittiin pihan kuraisuus ja ehdotuksena tulikin, että kulkuväylät voisi päällystää, jotta edes ne pysyisivät puhtaana. Nämä huomiot nousivat esiin useammalla vastaajalla.

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että päiväkotia on joko turvallinen tai lähes turvallinen paikka lapselle. Suurin osa vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että päiväkotia on turvallinen paikka, kun taas muutama vastaaja oli jokseenkin samaa mieltä asiasta. Aikuisten määrä suhteessa lapsiin oli koettu riittäväksi, samoin aikuisten puuttuminen asioihin on nähty toimivana. Työntekijöitä pidettiin turvallisina ja he ovat vanhempien mielestä pystyneet hyvin minimoimaan vaaratilanteet. Päiväkotia koettiin turvallisiksi myös siksi, että lapsi jää mielellään päiväkotia aamulla.

Päiväkodin fyysisessä ympäristössä turvallisuutta luo aidattu ulkoilualaue, mikä mainittiin useammassa vastauksessa samoin turvallisuutta lisää aidattu kiikku-alue. Myös yksitasoiset tilat nähtiin lapsille turvallisina. Myös mahdollisuus ulkoilualan kahtia jakamiseen nähtiin hyvänä, jolloin toisen puolen voi ottaa pois käytöstä tai jakaa lapsia kahdelle eri puolelle. Turvattomuutta päiväkodissa lisäsi piha-alueella oleva huono näkyvyys, jolloin työntekijä ei aina näe kaikki lapsia, samoin autotien läheisyys koettiin turvattomaksi. Kokemukset turvallisuudesta olivat pääosin hyviä ja useampi vastaaja koki, ettei ole kokenut turvallisuudessa puutteita. Eräs vastaaja myös mainitsi, että lapselle ei ole sattunut päiväkodissa mitään.

9.2.5 Varhaiskasvatussuunnitelma ja vanhemmuuden tukeminen

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu (vasu-keskustelu) koettiin vastausten perusteella hyväksi käytännöksi. Vasu-keskustelussa käydään läpi oleellisia asioita ja asiasisällöt koettiin hyväksi. Vastausten perusteella nähtiin myös hyväksi asiaksi se, että työntekijöiden kanssa voi keskustella kiireettömästi ja avoimesti edes kerran vuodessa. Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että vasu-keskusteluja pidetään liian harvoin. Melkein kaikki vastaajat olivat täysin samaa

mieltä siitä, että vasu-keskusteluissa käsitellään lapsen kasvun ja kehityksen kannalta oleellisia asioita. Eräs vastaaja oli asiasta jokseenkin samaa mieltä.

Vanhemmat kokevat saavansa vasu-keskusteluista apua myös lapsen kehityksen tukemiseen. Vastauksista nousi ilmi muun muassa se, että keskustelun avulla hahmottuu se, millä osa-alueella lapsi kaipaa lisää tukea. Vasu-keskustelu myös konkretisoi lapsen kehitystä. Vanhemmat kokivat saavansa tukea lapsen taitojen kehittämiseen sekä luotua yhteisen linjan työntekijöiden kanssa.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toteutuu päiväkodissa pääosin hyvin. Lapsen kehitysvaihe ja luonne on huomioitu toiminnassa ja päiväkodin varhaiskasvatus koetaan suunnitelmallisena. Toiminta koettiin harkituksi sekä monipuoliseksi. Sovittuja asioita pyritään toteuttamaan arjessa niin hyvin kuin mahdollista. Erään vastaajan mielestä päiväkodissa tultaisiin toimeen myös ilman varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen koettiin myös kehittyneen päivähoidossa ollessaan. Vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että lapsen varhaiskasvatus toteutuu päiväkodissa huonosti. Vastaaja koki, että lapsi osaa vain kotona tehtyjä asioita, eikä päivähoidossa oleminen ole kehittänyt lasta. Syyksi pohdittiin vapaan leikin suurta määrää suhteessa muuhun toimintaan.

Vastaajat olivat pääosin sitä mieltä, että he saavat tukea ja neuvoja kasvatuksellisiin kysymyksiin tarvittaessa. Kuitenkin vastauksissa oli hajontaa, ja osa ei kokenut saavansa tukea. Vastausten perusteella työntekijät kuuntelevat ja kertovat mielipiteensä, jos sille on tarvetta. He kokivat työntekijöiden auttavan parhaansa mukaan. Erään vastaajan mukaan kasvatushuolista on luontevaa kertoa työntekijöille. Useampi vastaaja koki, että heillä ei ole ollut tarvetta tuelle, vaan ovat hakeneet neuvoja muualta, muun muassa kirjallisuudesta. Kokemus siitä, että tukea ei saa perustuu siis siihen, että sitä ei ole tarvinnut.

9.2.6 Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen

Vastausten perusteella tärkeimmäksi keinoksi toiminnan suunnitteluun vaikuttamiseen nähtiin keskusteleminen työntekijöiden kanssa. Myös oma aktiivisuus nähtiin tärkeäksi. Omat ideat tulisi kertoa työntekijöille, jotka huomioivat ideat mahdollisuuksien mukaan. Eräs vastaaja koki, että vinkkien antaminen esimerkiksi retkikohteista on toimiva tapa päästä osallistumaan toiminnan suunnitteluun. Myös vasu-keskustelussa on erään vastaajan mukaan tiedusteltu ideoita. Kuitenkin osa vastaajista oli sitä mieltä, että heillä ei ole mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun eikä heiltä ole tiedusteltu ideoita toimintaan.

Vanhempien vastauksista nousi ideoita niin päiväkodissa tapahtuvaan kuin päiväkodin ulkopuolella tapahtuvaan toimintaa. Vastauksista nousi esiin se, että osa haluaisi heidän lapsensa pääsevän ulkoilemaan muuallakin kuin päiväkodin pihalla. Päiväkodin ulkopuolella tapahtuva ulkoilu voisi tapahtua esimerkiksi leikkipuistoissa. Eräs vastaaja toivoi lapsensa pääsevän ulkokentille pelaamaan ja leikkimään ohjattuja leikkejä. Samalla lapsia voisi opettaa pelaamaan erilaisia pelejä, kuten jalkapalloa. Myös erilaiset retket nousivat vastauksista esille ja niitä toivottiin lisää. Muun muassa kävelyretki, jolla voisi opetella tunnistamaan kasveja, nähtiin erääksi hyväksi ideaksi. Myös muita retkikohteita ehdotettiin, muun muassa Sinkkolan puisto, päiväkotilasten taidepolku, metsäretket, Pikku-kili, Polvijärven maatilamatkailu sekä retki teatteriin.

Päiväkodissa toteutettavaan toimintaan esitettiin ehdotuksena muun muassa luonto- ja kierrätysteemaa. Lisäksi toivottiin suvaitsevaisuus- ja monikulttuurisuusteemoja, koska vastaajan tietojen mukaan ryhmässä ei ole ulkomaalais-taustaisia lapsia. Ehdotuksena nousi myös leikkimielisten urheilukisojen järjestäminen sekä jalkapallon ja frisbeen heittelyn opetteleminen. Ulos toivottiin muutenkin lisää ohjattua toimintaa niin leikkien kuin pelien merkeissä. Myös juhliin ja vuodenaikoihin sidottua toimintaa toivottiin lisää. Kuten yllä jo mainittiin, osa vastaajista oli epävarmoja siitä, kuinka paljon pienimmille lapsille on virikkeitä ja sitä toivottaisiin jatkossa lisää. Myös muun musisoinnin lisäksi toivottiin rumpujen soittoa ja kehonrytmien mukaan ottamista.

Useammasta vastauksesta nousi esiin, että tiedottamista tulisi tehostaa. Vaikka toiminnasta tiedotetaan, tulisi vastausten perusteella tiedottaa tarkemmin siitä, kuinka toiminta on todellisuudessa toteutunut ja ketkä toiminnassa ovat olleet mukana. Eräs vastaaja myös toivoi reissuvihkon käyttöönottamista, johon voisi esimerkiksi kerran viikossa kirjoittaa, mitä lapsi on tehnyt ja mihin toimintaan osallistunut. Myös ruokalistaa toivottiin esille päiväkotiin, jotta lapsi saisi tietää jo etukäteen, mitä ruokaa päiväkodissa on tulossa. Tämä koettiin hyväksi ideaksi myös siksi, että vanhempi tietäisi etukäteen, jos päiväkodissa on sellaista ruokaa, jota lapsi ei tykkää syödä. Näin hän voisi antaa lapselle aamulla enemmän ruokaa.

Muutama vastaaja koki myös, että lapsen sään mukaisesta pukeutumisesta tulisi huolehtia paremmin. Samoin pari vastaajaa oli sitä mieltä, että märät vaatteet tulisi vaihtaa kuiviin entistä tarkemmin. Toiveena esitettiin myös se, että lapsi saisi halutessaan pitää lepoa hetkellä vaatteet päällä. Lepoa hetken liittyen toivottiin myös työntekijöiden kunnioittavan vanhempien toiveita lapsensa uniajasta.

Eräs vastaaja myös koki, että vanhemmat voisivat toteuttaa talkootyötä kerran tai kaksi vuodessa päiväkodin toiminnan hyväksi. Toiveena esitettiin sijaisten ja harjoittelijoiden pysyvyyden turvaamista niin hyvin kuin mahdollista. Pihan kuraisuuteen liittyen toivottiin kulkuväylien päällystämistä. Eräs vastaaja myös toivoi, että lapsia kannustettaisiin mukaan toimintaan entistä enemmän. Myös vasu-keskustelujen lomakkeisiin toivotaan päivitystä, ne koetaan aikansa eläneiksi.

Kyselyn viimeinen kohta *Muuta palautetta päiväkodille* mahdollisti vanhemmille vapaan sanan liittyen lastensa päivähoitoon. Alla vastauksia, joita vanhemmat olivat loppuun laittaneet.

Kiitokset kuluneista vuosista.

Olette tehneet erinomaista työtä!

Hyvillä mielillä olemme saaneet jättää lapset hoitoon työpäivän ajaksi.

Tiedämme, että henkilökunta tekee kaikkensa lastemme hyvinvoinnin

ja turvallisuuden eteen. Teette arvokasta työtä, kiitos!

Erinomaista työtä teette! Iso kiitos <3

10 Tulosten tarkastelu

Laadunarviointia eivät tee pelkästään päiväkodin henkilökunta tai hallinto, vaan myös vanhemmat ja heidän lapsensa sekä eri yhteistyökumppanit. Varhaiskasvatuksen palveluja tuotetaan asiakkaille, joten olennaisena lähtökohtana on asiakaslähtöisyys. (Vilén ym. 2006, 192.) Saimme kyselyllä ja haastattelulla vastauksia niihin tutkimuskysymyksiin, joita olimme asettaneet. Saimme lasten ja vanhempien ajatuksia esille siitä, miten he kokevat päivähoiton laatuun ja toimintaan liittyvät tekijät. Lisäksi saimme mielestämme hyviä kehittämisideoita sekä vanhemmilta että lapsilta, joita työntekijät voivat toimintaa kehittäessä hyödyntää. Alla olemme peilanneet tuloksia suhteessa teoreettiseen viitekehykseen sekä avanneet ajatuksia, joita meillä on tuloksista noussut. Käsittelemme ensin lasten vastauksia ja niistä nousseita johtopäätöksiä, jonka jälkeen siirymme käsittelemään vanhempien vastauksia.

10.1 Lasten teemahaastattelujen tulokset suhteessa tietoperustaan

Saamiemme tulosten mukaan suurin osa lapsista kokee päiväkotiin tulemisen mukavana ja tulee mielellään aamulla hoitoon. Myös Kylä-Utsuri-Virtasen (2009) opinnäytetyön tulosten mukaan suurin osa lapsista tulee päivähoitoon mielellään, kun taas muutama kokee päivähoitoon tulemisen epämieluisana. Työntekijöiden vastaanotto aamulla voi olla yksi syy sille, että lapset kokevat päiväkotiin tulemisen mukavana. Toisaalta myös päiväkodissa olevat kaverit voivat olla syy siihen, että aamuisin on kivaa tulla päiväkotiin.

Lapsen ovat pääosin tyytyväisiä päiväkotiympäristöön ja kaikilla lapsilla olikin päiväkodissa jokin mieleinen paikka, jonka he osasivat nimetä. Myös päiväkodissa olevat lelut lapset kokivat mieleiseksi, mutta osasivat myös ehdottaa, mitä

päiväkodille voisi vielä hankkia. Myös Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan lapset pitävät päiväkodin leikkipaikkoja ja leluja kivoina (Alasuutari & Karila 2014). Mari Kylä-Utsuri-Virtasen (2009) toteuttamassa opinnäytetyössä on ollut havaittavissa samoja ilmiöitä. Suurin osa lapsista koki päiväkodin lelut mieleisinä ja sisätilat viihtyisinä. Fyysinen ympäristö ei saanut lapsilta juurikaan kritiikkiä.

Kylä-Utsuri-Virtasen (2009) opinnäytetyön tuloksista nousi esiin myös se, että lapsilla on erilaisia mielipiteitä siitä, millainen ohjattu toiminta on mukavaa. Vastusten perusteella jumppa on suurelle osalle lapsista mieluista. Samoja piirteitä oli havaittavissa myös keräämässämme aineistossa. Lapsen nimesivät erilaista toimintaa mistä pitivät, myös jumppatuokio nousi osalla esiin vastauksissa. Lasten vastaukset voivat kuitenkin vaihdella tilanteen mukaan. Jos esimerkiksi edellisellä jumppatuokiolla on ollut jotain ikävää, voi kokemus jumpasta olla negatiivinen. Vastaukset todennäköisesti peilautuivat myös sen kautta, minkälaista ohjattua toimintaa lähiaikoina oli ollut ja mitä mieltä he niistä olivat.

Lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa keskeistä on hyväksyntä ja torjunta, koska jo päiväkotikäiset lapset kykenevät arvioimaan kenestä pitävät ja kenestä eivät. Kun lapsi kokee olevansa hyväksyty ryhmässä, tukee tämä hänen kehitystään. Jos taas lapsi tuntee olevansa ei-pidetty, voi se olla riskitekijä lapsen kehitykselle. Myönteiset kokemukset kehittävät itsetuntemusta ja itsetuntoa. (Laine 2002, 13–16.) Opinnäytetyömme tulosten mukaan kaikki lapset kokivat, että heillä on kavereita päiväkodissa. Erään vastauksen mukaan päiväkodissa ei tarvitse olla yksin. Päiväkodissa olevat kaverit koettiin todella tärkeiksi monessa eri tilanteessa. Kavereiden kanssa on kiva leikkiä, mutta myös kaverin läsnäolo ohjatussa toiminnassa on tärkeä. Voi siis olettaa, että kaikki lapset saavat kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta ja näin ollen lasten keskinäinen vuorovaikutus tukee lasten kehitystä. Myös Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan lapset pitävät kaverisuhteita tärkeänä asiana päiväkodissa (Alasuutari & Karila 2014).

Lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus on varhaiskasvatuksen ydintä. Tämä lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus rakentuu keskusteluille ja

yhteiselle toiminnalle. (Nummenmaa & Karila 2011, 102–103.) Kasvattajan on kuunneltava lasta ja kohdattava hänet, jotta lapsella on mahdollisuus tulla yhteisönsä, kuten päiväkotiyhteisön jäseneksi (Eskel & Marttila 2013, 84–85). Kasvattajalta odotetaan sitoutuneisuutta ja herkkyyttä sekä kykyä reagoida lapsen tunteisiin. Kasvattajan tulee kannustaa lasta omatoimisuuteen niin, että on tarvittaessa auttamassa. Tällöin lapsi kokee iloa osaamisestaan. (Kalliala 2008, 28.) Lapset olivat pääosin sitä mieltä, että työntekijät kuuntelevat heitä silloin kun heillä on jotakin asiaa. Osa oli kuitenkin sitä mieltä, että ei ole tullut kuulluksi. Lapset olivat myös pääosin sitä mieltä, että saavat työntekijöiltä lohdutusta, jos on paha mieli sekä apua riitojen selvittelyyn. Kylä-Utsuri-Virtasen (2009) opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että kaikki lapset olivat sitä mieltä, että työntekijät lohduttavat lapsia. Lasten vastauksista ei voida kuitenkaan täysin sanoa, tuleeko kokemus yksittäisestä tilanteesta vai onko tietty mielipide muodostunut useamman tilanteen myötä. Esimerkiksi kokemus siitä, että aikuinen ei kuuntele, on voinut muodostua aidosti siitä, että lapsi ei koe tulevansa kuulluksi tai siitä, että lähiaikoina on ollut tilanne, jossa työntekijä ei ole voinut kuunnella lasta.

Lasten osallisuus tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi jokapäiväisissä askareissa. Osallisuuden perustana on, että lapsi tulee kohdatuksi, hän kokee olevansa turvassa ja hänen tarpeensa tyydytetään. Myös yhteisönsä, kuten päiväkotiyhteisön, elämään vaikuttaminen ja osallistuminen kuuluvat olennaisesti osallisuuteen. (Eskel & Marttila 2013, 78.) Lasten tulisi siis saada osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Suurin osa vastaajista olikin sitä mieltä, että heiltä tiedustellaan ideoita. Kuitenkin vastauksista nousi esiin myös se, että aikuisten päättävät mitä tehdään. Kylä-Utsuri-Virtasen (2009) opinnäytetyön tulosten perusteella suurin osa lapsista koki, että saavat itse päättää mitä päiväkodissa tekevät, kun taas muutama lapsi kuvasi, että työntekijä kertoi lapselle mitä lapsen tulee tehdä. Tähän aiheeseen saadut vastaukset olivat haastatteluissamme kuitenkin aika suppeita ja voidaankin pohtia, ovatko lapset ymmärtäneet kysymystä siitä, ovatko saaneet miettiä yhdessä aikuisten kanssa, mitä he haluaisivat päiväkodissa tehdä.

Lapsen kuvasivat kehittämistoiveitaan siitä näkökulmasta, mitä he itse tykkäävät eniten tehdä. He siis toivoivat päiväkotiin sellaista toimintaa, josta he pitävät,

kun taas epämieluisampaa tekemistä toivottiin vähemmän. Samoin myös muuttamat ruokaan liittyvät toiveet lapset kokivat sitä kautta, mistä he itse pitivät. Pääosin tuloksista voi kuitenkin nähdä lasten tyytyväisyyden päiväkotia kohtaan ja yksittäiset kehittämiskohteet liittyvät vaan itselle mieluisaan tekemiseen, joita päiväkodissa saatetaan jo muutenkin toteuttaa.

10.2 Vanhempien kyselytulokset suhteessa tietoperustaan

Vanhemmat peilaavat varhaiskasvatuksen laatua suhteessa elämän sujuvuuteen. Tällöin päiväkodin valintaan vaikuttaa ensisijaisesti päiväkodin sijainti. Myös kasvattajan lämmin vuorovaikutus, lapsen tyytyväisyys ja aikuisten määrä suhteessa lapseen nähdään merkityksellisinä. (Vilén ym. 2006, 197.) Tiedustellessamme päiväkodin valintaan vaikuttavia tekijöitä, yksi keskeisimmistä tekijöistä oli juurikin päiväkodin sijainti. Myös päiväkodin pieni koko ja ryhmäkoko nähtiin keskeisinä valintaan vaikuttavina tekijöinä.

Vanhempien valitessa päivähoidopaikkaa lapselle päiväkodin sijainnin lisäksi vanhemmille tärkeitä asioita ovat siis kasvattajan lämmin vuorovaikutus, lapsen tyytyväisyys, aikuisten määrä suhteessa lapseen ja lapselle järjestettävät oppimismahdollisuudet. (Vilén ym. 2006, 197.) Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan vanhemmat olivat tyytymättömiä lapsiryhmien suureen kokoon, jolloin yksilöllinen huomioiminen ei välttämättä toteudu. Kuitenkin lapsen ja kasvattajan välisen vuorovaikutuksen nähtiin olevan lämmintä ja lapsi koettiin huomioitavan yksilöllisesti. Vanhemmat kokivat myös henkilökunnan pysyvyyden huolenaiheena. (Alila & Eskelinen 2014.) Samoja teemoja nousi myös meidän toteuttamassa kyselyssä. Yksi päiväkodin valintaan vaikuttava tekijä on vastausten perusteella ollut pieni ryhmäkoko, joka on katsottu lasten kannalta tärkeäksi. Suurin osa vanhemmista koki lapsen saavan myös riittävästi huomiota työntekijöiltä. Vastauksissa päiväkodin ilmapiiriä kuvattiin lämminhenkiseksi. Samoja ilmiöitä nousi esiin myös Heli Kuisman (2015) opinnäytetyössä, jonka mukaan vanhemmat pitivät lapsiryhmän kokoa sopivana. Vanhemmat kokevat myös, että lapsi saa riittävästi huomiota työntekijöiltä.

Kaskelan ja Kekkonen (2006, 25–26) mukaan vanhempien tulee saada osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun niin halutessaan. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhemmille tulee mahdollistaa tilanteita, joissa he voivat osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuuksia keskustella oman lapsensa varhaiskasvatuksesta sekä yhdessä muiden vanhempien kanssa yksikön tai lapsiryhmän toiminnasta. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja sen arviointiin tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan vanhemmat ovat sitä mieltä, että vanhempien osallisuus toiminnan suunnittelussa ei toteudu (Alila & Eskelinen 2014). Kyselymme vastausten perusteella suurin oma vastaajista osasi nimetä keinoja, joilla he pystyvät osallistumaan toiminnan suunnitteluun. Suurin osa nimesi keinoksi keskustelut työntekijöiden kanssa. Voidaan siis olettaa, että toiminnan suunnitteluun osallistuminen vaatii vanhemmilta enemmän omaa aktiivisuutta suhteessa siihen, että päiväkotiki käyttää monipuolisia menetelmiä vanhempien osallistamiseen. Kaksi vastaajaa koki myös, että eivät pysty vaikuttamaan suunnitteluun, joten vastaukset ovat osittain linjassa keskenään.

Kaskelan ja Kekkonen (2006, 26) mukaan päivähoiton tiedottaminen on kehittynyt pitkälle, mikä tarkoittaa sitä, että vanhemmat saavat hyvin tietoa toiminnasta, kasvatuseriaateista ja tapahtumista. Tämä on hieman ristiriidassa saamiemme tulosten kanssa, koska vanhemmat kokivat tiedonkulussa olevan erityisesti kehitettävää. Vanhemmat kokevat, että eivät aina saa tietoa siitä, mitä lapsi on todellisuudessa päiväkodissa tehnyt ja mihin toimintaan osallistunut. Toisinaan myös hakutilanteessa näkynyt kiire on voinut vaikuttaa siihen, että lapsen päivästä ei ole saanut riittävästi tietoa. Tämä sama ilmiö oli noussut myös Heli Kuisman (2015) toteuttamassa opinnäytetyössä, jossa kodin ja päiväkodin välistä tiedonkulkua toivottiin kehitettävän. Samoin myös Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemässä selvityksessä yksi keskeisin kehittämiskohde päiväkodeissa oli juuri tiedonkulku (Alila & Eskelinen 2014).

Vanhemmat pitävät päiväkodin sisätiloja pääosin toimivina. Suurimmaksi osaksi sisätilojen kritiikki kohdistui ahtaaseen eteiseen. Muuten sisätiloja kuvattiin virikkeellisiksi ja monipuolisiksi. Kiitosta sai myös se, että sisätilat koostuvat useammasta erillisestä tilasta. Myös ulkoilualuetta pidettiin virikkeellisenä ja siellä

olevan riittävästi leluja. Kuitenkin piha sai kritiikkiä pienestä koostaan. Heli Kuisman (2015) opinnäytetyössään vanhemmat ovat kokeneet samalla tavalla päiväkotiympäristön viihtyisänä ja monipuolisena. Myös jakotilojen määrä on koettu hyväksi. Toteuttamassamme kyselyssä vanhemmat pitivät päiväkodin sisätiloja hyväkuntoisina ja siisteys mainittiin hyvänä asiana päiväkodin tiloissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä vanhemmat taas ovat olleet huolissaan päiväkodin tilojen kunnosta ja asianmukaisuudesta (Alila & Eskelinen 2014). Saamissamme vastauksissa huolenaiheeksi oli noussut aiheeseen liittyen se, että eräs vastaaja koki pihan olevan soveltumaton päiväkotikäyttöön. Varhaiskasvatuslaissa (36/1973) on määritelty, että varhaiskasvatuksen on taattava lapsille turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Kyselymme vastausten perusteella vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä päiväkodin turvallisuudesta lapselle. Suurimmaksi huoleksi turvallisuudessa nousi huono näkyvyys pihalla. Muuten fyysinen ympäristö koettiin turvalliseksi ja työntekijöitä pidetään turvallisinä.

Kasvatuskeskusteluissa käydään läpi tietoja lapsesta ja sen hetkisistä kehityshaasteista. Kasvatuskeskusteluilla voi olla monenlaisia tavoitteita. Työntekijät voivat pohtia vanhempien kanssa niitä asioita, joita vanhemmat pitävät päivähoitossa tärkeinä. Keskusteluissa vanhemmat saavat lisää tietoa ja ymmärrystä siitä, minkälainen päiväkotiympäristö on kasvuympäristönä. Ammattilaiset taas saavat vastavuoroisesti ymmärrystä asioista, joita vanhemmat pitävät tärkeinä. (Vilén ym. 2006, 111–112.) Kyselyn vastausten mukaan vanhemmat pitävät vasu-keskustelua hyvänä käytäntönä ja heidän mielestään niissä keskustellaan olennaisista asioista. Vasu-keskustelussa saa esimerkiksi apua lapsen kehityksen tukemiseen sekä tietoa siitä, millä osa-alueilla lapsi tarvitsee lisää tukea. Tuloksista nousi esiin kuitenkin myös se näkökulma, että ilman vasu-keskustelua pärjäisi.

Päivähoitossa tärkeää on vanhempien tukeminen ja toimiminen niin, että vanhemmille tulee tunne, että he osaavat ja jaksavat olla lapsensa kanssa. Vanhemmat ovat jokaiselle lapselle ne tärkeimmät ihmiset, joten tukemalla vanhempia tuetaan myös lapsen kehitystä. (Vilén ym. 2006, 112.) Kyselyn vastausten perusteella vanhemmat kokivat tarvittaessa saavansa tukea vanhemmuu-

teen. Osasta vastauksista kuitenkin kävi ilmi, että tukea ei saa. Tämä kuitenkin selittyi sillä, että tuelle ei ole ollut tarvetta, vaan tukea vanhemmuuteen on saatu muualta. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä suuri osa vanhemmista oli sitä mieltä, että eivät kaipaa varhaiskasvatuksesta ensisijaisesti tukea vanhemmuuteen (Alila & Eskelinen 2014). Heli Kuisman (2015) opinnäytetyön tulosten perusteella henkilökuntaa pidettiin osaavana ja ystävällisenä. Samoja teemoja nousi myös toteuttamassamme kyselyssä, jossa työntekijöitä pidettiin ammattitaitoisina. Työntekijöitä pidetään myös iloisina ja mukavina sekä työntekijöiden yhteistyötä toimivana.

11 Pohdinta

11.1 Luotettavuus ja eettisyys

Perusvaatimuksena laadullisen tutkimuksen tekemisessä voidaan pitää tutkimukseen käytettyä aikaa. Tutkijalla täytyy olla tarpeeksi aikaa tehdä tutkimuksensa. Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy myös se, että tutkija raportoi kaikkea tekemäänsä yksityiskohtaisesti, mutta myös tutkijakollegat tai tutkijan tiedonantajat arvioivat prosessia sekä tuloksia ja johtopäätöksiä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella myös triangulaation avulla. Triangulaatio on toimintasuunnitelma, joka vastaa ongelmaan useista samaan aikaan voimassa olevista tutkimustuloksista, jotka voivat olla hyvinkin ristiriitaisia keskenään. Triangulaatiossa tutkijalla ei ole mahdollisuutta sitoutua vain yhteen näkökulmaansa, jonka seurauksena hän pystyy ylittämään henkilökohtaiset ennakkoluulonsa. Triangulaation avulla tutkimuksessa siis yhdistetään erilaisia tiedonlähteitä, tutkijoita, teorioita tai metodeita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 142–143.)

Varasimme koko opinnäytetyölle aikaa noin vuoden, jonka aikana koko prosessi toteutettiin. Välillä pidimme taukoja, kun taas välillä teimme opinnäytetyötä intensiivisemmin. Tämä auttoi motivaation ylläpitämisessä. Varasimme myös riittävästi aikaa jokaisen osion tekemiseen. Tällä varmistimme sen, että jokainen

opinnäytetyön osa on toteutettu laadukkaasti. Raportissa pyrimme kertomaan tarkasti, mitä olemme tehneet ja miksi, jotta lukijalle ei jäisi epäselvyyksiä valinnoistamme. Olemme myös muokanneet ja työstäneet opinnäytetyötä ohjaajien mielipiteitä huomioiden. Tämä auttoi paljon, koska itse olemme saattaneet sokeutua joillekin asioille, emmekä ole niitä itse tajunneet muokata.

Eettisesti hyvässä laadullisessa tutkimuksessa sisäinen johdonmukaisuus on yksi merkittävä hyvän tutkimuksen kriteeri. Raporttia kirjoittaessa tämä korostuu argumentaatiossa eli esimerkiksi siinä, millaisia lähteitä raporttiin on valinnut ja kuinka niitä käyttää. Toinen hyvän tutkimuksen ominaisuus on eettinen kestävyys. Se on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli. Eettisyys liittyy myös tutkimuksen laatuun. Tutkijan vastuulla on muun muassa se, että tutkimussuunnitelma on laadukas, raportointi on hyvin tehty ja valittu tutkimusasetelma on sopeva. Hyvää tutkimusta tehdessä tutkija on sitoutunut tekemään asiat eettisesti. Yksi eettisesti tärkeä kohta tutkimusta tehdessä on myös tutkimusaiheen valinta. Aiheen valinnassa tutkijan on hyvä miettiä, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimusta aletaan tehdä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 126–127, 129.)

Olemme mielestänne valinneet opinnäytetyöhön laadukkaita ja monipuolisia lähteitä. Teoreettista viitekehystä kirjoittaessa pyrimme ottamaan käsiteltävästä asiasta selvää useammasta lähteestä, jonka jälkeen lähdimme kirjoittamaan teoriaa raporttiin. Opinnäytetyön aihe valikoitui päiväkodin toiveesta, jolloin lähdimme toteuttamaan työtä, jolla on tarkoitus. Lähdimme hankkimaan tietoa, jolla on oikeasti merkitystä, jotta päiväkotitoiminta voi kehittyä toimintaansa.

Eettisesti hyvin tehtyyn tutkimukseen liittyy myös tutkittavien suoja. Tutkittavan suojaan liittyy se, että tutkijan on kerrottava osallistujille tutkimuksen menetelmät, tavoitteet ja mahdolliset riskit. Toisekseen suojaan kuuluu myös vapaaehtoinen osallistuminen. Osallistujilla on oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta milloin tahansa. Osallistujalla on myös oikeus kieltää jälkikäteen itseään koskevien tietojen käyttö tutkimuksessa. Hänellä on oikeus myös tietää nämä oikeudet, jotka hänelle kuuluvat. Ennen kuin tutkittava antaa suostumuksensa osallistumiseen, tulee hänelle myös tiedottaa tutkimuksen tarkoituksesta. Tutkittavan suojaan liittyy myös osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaa-

minen. Osallistujille ei saa aiheuttaa vahinkoa ja heidän hyvinvointinsa on asetettava kaiken edelle. Tutkimukseen liittyy myös luottamuksellisuus, mikä tarkoittaa sitä, että saatuja tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille, eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen. Kaikille tutkimukseen osallistuvilla pitää myös taata, että osallistuminen on nimetöntä eikä identiteetti paljastu. Tutkijan on lisäksi noudatettava lupaamiaan sopimuksia, eikä tutkimuksen rehellisyyttä saa vaarantaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tiedotimme opinnäytetyöhön osallistuvilla vanhemmille opinnäytetyön tavoitteesta saatekirjeellä, jossa samalla tiedotimme, että kaikki vastaajat pysyvät nimettömänä. Emme myöskään pakottaneet ketään osallistumaan vasten tahtoaan, vaan osallistuminen on ollut vapaaehtoista niin vanhemmille kuin lapsille. Opinnäytetyön valmistuttua tulemme tuhoamaan kaiken aineiston, emmekä luovuta niitä kenellekään. Vanhemmat täyttivät kyselyn kotona ja palauttivat sen päiväkodille, josta me haimme kyselyt analysoitavaksi. Jaoimme kaikille osallistuvilla palautuskuoren, jossa täytetty kysely palautettiin. Näin varmistimme sen, että päiväkodin työntekijät eivät pääse lukemaan vastauksia suoraan lomakkeelta, vaan vasta analysoinnin jälkeen, jolloin vastauksia ei pysty yhdistämään kehenkään henkilöön suoraan.

Ennen lasten haastattelujen toteutusta, pyysimme lasten vanhemmilta lupaa lastensa haastatteluun. Vaikka saimmekin vanhemmilta luvan lapsen haastatteluun, emme pakottaneet ketään lasta haastateltavaksi, vaan myös lapsilla oli mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta. Lisäksi tiedotimme vanhempia siitä, että aiomme äänittää lasten haastattelut aineiston analysointia varten. Kerroimme myös lapsille haastattelun alussa, miksi äänitämme haastattelun. Haastattelujen äänittäminen lisää tulosten luotettavuutta, koska muuten jotain oleellisia tietoja olisi voinut jäädä aineiston ulkopuolelle. Lasten nimet eivät ole tulleet missään vaiheessa analysointia esille, emmekä kysyneet niitä edes haastattelun yhteydessä. Olemme käsitelleet saadut aineistot tarkasti ja niin ettei vastaukset ole päässeet vääristymään. Olemme halunneet säilyttää sen tärkeän tiedon, jonka olemme vastaajilta saaneet, niin hyvin kuin suinkin olemme pystyneet.

11.2 Oppimisprosessi ja toteutuksen tarkastelu

Opinnäytetyön tekeminen on opettanut prosessinhallinnan taitoja. Työn tekemistä on pitänyt aikatauluttaa ja suunnitella alustavasti, paljonko mihinkin vaiheeseen opinnäytetyössä menee aikaa. Olemme molemmat olleet töissä opinnäytetyön tekemisen rinnalla ja se on tuonut oman lisähaasteensa opinnäytetyön tekemiseen, jolloin taas aikatauluttamisen merkitys on entisestään korostunut. Tämä on kuitenkin tuonut lisää varmuutta omaan osaamiseen.

Laadullinen tutkimus itsessään oli molemmille aivan uusi asia ja saimme opinnäytetyön edetessä paljon uutta oppia laadullisesta tutkimuksesta, esimerkiksi aineiston keruusta ja teemoittelusta. Aineiston hankinta oli mielenkiintoista. Kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta haastatteluista, joten lasten teema-haastattelut olivat opettavainen kokemus. Ennen haastattelun toteuttamista nousi pientä pelkoa siitä, että saammeko haastatteluilla tarpeeksi aineistoa lapsilta ja osaisiko lapset vastata meidän esittämiin kysymyksiin. Jälkikäteen pohdittuna olisi ollut hyvä ottaa lasten haastattelujen tueksi kuvia tai muuta materiaalia, mutta saimme mielestämme hyviä vastauksia lapsilta myös pelkällä haastattelulla. Jos tekisimme opinnäytetyömme uudelleen, ottaisimme varmasti kuvia tai muuta materiaalia haastatteluiden tueksi tai sitten hyödyntäisimme jotakin muuta aineistonkeruumenetelmää.

Kyselyn kohdalla jännitimme, saammeko ylipäänsä vastauksia sekä sitä, minkälaisia vastauksia saamme. Pelkäsimme hieman sitä, että saadut vastaukset olisivat olleet hyvin lyhytsanaisia ja suppeita. Pelko osoittautuikin täysin turhaksi, koska saimme kaikki kyselylomakkeet takaisin, ja niihin oli vastattu pääosin todella kattavasti. Pohdimme kuitenkin jälkeenpäin olisiko teemahaastattelurunkoa ja kyselyä voinut viilata vielä paremmaksi ja näin ollen saada vielä syvempiä vastauksia aiheeseen liittyen. Käytössä oleva aikamme oli kuitenkin tähän työvaiheeseen rajallinen, eikä sitä olisi voinut jatkaa loputtomiin. Olemme kuitenkin tyytyväisiä meidän laatimaamme kyselyyn ja teemahaastattelurunkoon sekä niiden avulla saatuihin vastauksiin.

Aineiston hankinnan ja litteroinnin jälkeen pidimme opinnäytetyön tekemisessä taukoa kesän yli. Tämä oli mielestämme hyvä ratkaisu, koska saimme hieman etäisyyttä ja taukoa opinnäytetyöhön, jonka jälkeen kiinnostus ja motivaatio jatkaa työn tekemistä oli suurempi ja työ lähtikin sen jälkeen etenemään hyvää vauhtia. Tauon jälkeen jatkoimme opinnäytetyötä aineiston analysoinnilla ja koimme tämän vaiheen olleen haastava. Syvensimme tietämystämme analysoinnista ensin teoriatiedon avulla, jonka jälkeen lähdimme toteuttamaan analyysia, joka vaati paljon pohdintaa ja eri osasten liikuttelua ja järjestelyä. Tulosten tarkastelu suhteessa teoreettiseen viitekehukseen oli mielenkiintoista ja oli kiinnostavaa löytää yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia saamiimme tuloksiin.

Myös teoreettinen tieto päivähoidon laadusta ja asiakkaiden osallisuuden merkityksestä on lisääntynyt opinnäytetyötä tehdessä. Koimme hieman hankalaksi rajata teoreettista viitekehystä. Oli vaikeaa hahmottaa, mikä tieto on oleellista ja toisaalta taas onko jokin meidän mielestä mielenkiintoinen tieto opinnäytetyön kannalta turhaa. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön toteutus meni hyvin, ilman suurempia ongelmia. Vaikka eteneminen on välillä jännittänyt ja aikataulutukset tuntunut haastavalta, olemme onnistuneet siinä hyvin.

11.3 Jatkotutkimusideat

Jatkotutkimusmahdollisuus olisi, että kysely ja haastattelu toteutettaisiin samanlaisena samassa päiväkodissa muutaman vuoden kuluttua. Tällöin meidän saamiemme tuloksia voisi vertailla uusiin saatuihin tuloksiin. Näin voisi konkretisoida se, millaisia muutoksia päiväkodissa on tapahtunut ajan kuluessa, ja onko meidän opinnäytetyön tuottama tieto saanut muutosta aikaan. Toisaalta tällainen vertailu ei ole täysin luotettavaa, koska vastaajana on todennäköisesti eri henkilöt kuin meidän kyselyssä lasten vaihtuessa päiväkodissa. Olisi myös mahdollista tehdä vertailevaa tutkimusta kahden eri päiväkodin välillä, eli millaisia tuloksia nousisi jossain toisessa päiväkodissa suhteessa meidän tutki-
maamme päiväkotiin. Tällä tavoin voisi saada tietoa esimerkiksi siitä, onko lapsilla usein samanlaisia toiveita päivähoidon liittyen ja toisaalta taas, kokevatko he epämieluisana samoja asioita.

Lähteet

- Alasuutari, M. & Karila, K. 2014. Päiväkoti ja varhaiskasvatus lasten silmin. Raportti varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmisteleavan työryhmän tueksi. Teoksessa Alasuutari, M., Alila, K., Eskelinen, M. & Karila, K. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:13. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?lang=fi> 10.8.2016.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus: Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoidossa. Tampere: Vastapaino.
- Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Vanhempien kuuleminen varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessissa. Teoksessa Alasuutari, M., Alila, K., Eskelinen, M. & Karila, K. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:13. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?lang=fi> 10.8.2916.
- Alila, K. & Parrila, S. 2004. Kotimaisia varhaiskasvatuksen laadunarviointimenetelmiä. Teoksessa Alila, K. & Parrila, S. (toim.) Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. 29–47.
- Eskel, P. & Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä: Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus. 75–96.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hujala, E. & Fonsén, E. 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy. 312–327.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.
- Härkönen, U. 2003. Mitä termit varhaiskasvatus ja esiopetus tarkoittavat?. Joensuu: Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. <http://wanda.uef.fi/~uharkone/verkot/tutkimus2003.pdf> 4.9.2016.
- Joensuun kaupunki. 2012. Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatus- ja koulutustoimi. <http://www.joensuu.fi/documents/11127/58109/Joensuu+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma.pdf/960d25ef-d73c-4dd5-90d7-6ce41aa18987> 4.2.2016.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

- Kalliala, M. 2008. Kato mua!: kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa?: Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut!: Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi. 73–104.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito: työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.
- Kuisma, H. 2015. "Lapsen kasvoilta paistaa onnellisuus" Tyytyväisyyskysely Auta Lasta ry:n päiväkodeissa olevien lasten vanhemmille. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/102014/Kuisma_Heli.pdf?sequence=1 4.2.2016.
- Kylä-Utsuri-Virtanen, M. 2009. Lasten tyytyväisyys päivähoitoon montessori-päiväkoti Aurinkoleijonassa. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5935/Kyla-Utsuri-Virtanen_Mari.pdf?sequence=3 4.2.2016.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Laine, K. 2002. Vertaisryhmä ja syrjäytyminen. Teoksessa Laine, K. & Neitola, M. Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura. 13–37.
- Mahkonen, S. 2015. Varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Nummenmaa, A R. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu ja sen kehittäminen. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta: Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. 81–87.
- Nummenmaa, A R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Opetushallitus. 2015. Varhaiskasvatus. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus 4.2.2016.
- Parrila, S. 2004. Laatu päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta: Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. 69–79.
- Päiväkoti X. Päiväkoti X:n varhaiskasvatussuunnitelma. 2014. (Julkaisematon lähde).
- Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56.

- <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatus-suunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1> 4.2.2016.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä: Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 7–29.
- Turja, L. 2011a. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-Kustannus. 41–53.
- Turja, L. 2011b. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Varhaiskasvatus tänään. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. Toukokuu 2011. <http://www.peda.net/img/lehti/facei/Turja-toukokuu2011.pdf> 18.8.2016.
- Varhaiskasvatuslaki 36/1973.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L3> 4.2.2016.
- Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus: erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.
- Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Vilkkä, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Saatekirje

Hyvät vanhemmat!

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Karelia-ammattikorkeakoulusta ja toteutamme opinnäytetyötämme Päiväkoti X:ssä. Opinnäytetyönämme selvitämme sekä lasten että vanhempien kokemuksia ja ajatuksia päiväkodin toiminnasta ja laadusta.

Aiomme toteuttaa kyselyn vanhemmille kevään vanhempainillan yhteydessä **keskiviikkona 27.4.2016**, jolloin toivoisimme teidän vastaavan kyselyymme ja sitä kautta vaikuttavan päiväkodin toiminnan kehittämiseen sekä päivähoidon laatuun. Lasten mielipiteen tulemme keräämään heitä haastatteleamalla. Haastattelut tapahtuvat päiväkotipäivän aikana **keskiviikkona 27.4.2016** ja **torstaina 28.4.2016** ja pyydämmekin teiltä suostumusta lapsenne haastattelua varten (liite).

Kyselyyn ja haastatteluun vastataan nimettömänä ja vastaukset tulevat suoraan meille. Käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti ja saadut tulokset välitämme koottuna päiväkodin työntekijöille opinnäytetyön valmistuttua.

Jos ette pääse osallistumaan vanhempainiltaan, voitte vastata kyselyyn myös kotona ja palauttaa sen **perjantaihin 6.5.2016** mennessä päiväkodille. Olemme varanneet päiväkodille kirjekuoria, joihin voitte vastauksenne palauttaa.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Jos on jotain kysyttävää, voitte olla meihin yhteydessä sähköpostitse.

Ystävällisin terveisin,

Anri Parviainen (anri.parviainen@edu.karelia.fi)

Jasmin Kilpeläinen (jasmin.kilpelainen@edu.karelia.fi)

Suostumus lasten haastatteluun

Palauta tämä suostumus päiväkodille viimeistään **perjantaina 22.4.2016**.

Lasten haastattelut äänitämme, jotta varmistamme tiedon luotettavuuden ja sen, etteivät lapsen mielipiteet vääristy.

Lapseni nimi _____

Lastani saa__ ei saa__ haastatella.

Allekirjoitus ja nimenselvennys

_____

Kysely vanhemmille

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Karelia-ammattikorkeakoulusta ja toteutamme tämän kyselyn osana opinnäytetyötämme. Tämän kyselyn avulla selvitämme päiväkotit X:n lasten vanhempien ajatuksia ja kokemuksia päiväkodin toiminnasta ja kehittämisideoista. Kaikki vastaukset ovat erittäin tärkeitä, jotta toimintaa voidaan kehittää. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Lapsi päiväkodissa

1. Oletteko hakeneet lapsellenne/lapsillenne hoitopaikkaa ensisijaisesti päiväkotit X:stä? (rastita sopiva vaihtoehto)

Kyllä

Ei

Miksi?

2. Lapseni saa mielestäni riittävästi huomiota päiväkodin työntekijöiltä (rastita sopiva vaihtoehto)

Täysin eri mieltä

Jokseenkin eri mieltä

Jokseenkin samaa mieltä

Täysin samaa mieltä

Perustelkaa vastauksenne

3. Järjestetäänkö päiväkodissa mielestänne lapsesi/lapsiesi kehitystä tukevaa toimintaa (kerro esimerkkejä)?

Päiväkotiympäristö ja tilat

4. Mitä mieltä olette päiväkodin

A) sisätiloista?

B) ulkoilualueista?

5. Päiväkoti on turvallinen paikka lapselleni/lapsilleni (rastita sopiva vaihtoehto)

___ Täysin eri mieltä

___ Jokseenkin eri mieltä

___ Jokseenkin samaa mieltä

___ Täysin samaa mieltä

Perustelkaa vastauksenne

6. Kuvailkaa, millaiseksi koette päiväkodin ilmapiirin.

Yhteistyö työntekijöiden ja vanhempien välillä

7. Millä tavoin saatte tietoa lapsenne/lastenne asioista ja päivän kulusta?

8. Vasu-keskustelussa käsitellään lapseni/lasteni kasvun ja kehityksen kannalta oleellisia asioita (rastita sopiva vaihtoehto)

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Perustelkaa vastauksenne

9. Kuinka koette lapsenne/lastenne varhaiskasvatussuunnitelman toteutuvan päiväkodissa?

10. Saan tarvittaessa tukea ja neuvoja kasvatuksellisiin kysymyksiin työntekijöiltä (rastita sopiva vaihtoehto)

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Perustelkaa vastauksenne

Toiminnan kehittäminen

11. Millaisilla keinoilla pystytte mielestänne vaikuttamaan päiväkodin toiminnan suunnitteluun?

12. Kuinka kehittäisitte päiväkodin toimintaa?

13. Muuta palautetta päiväkodille

Kiitos vastauksista!

Haastattelurunko lasten teemahaastatteluun

Päiväkotiin saapuminen

- Tykkäätkö tulla päiväkotiin?
- Ovatko päiväkodin aikuiset vastassa aamulla, kun tulet päiväkotiin?

Toiminta päiväkodissa

- Mitä haluaisit tehdä päiväkodissa enemmän?
- Mitä et haluaisi tehdä päiväkodissa?
- Onko sinulla kavereita päiväkodissa?
- Ovatko yhteiset aamut sinusta kivoja?

Päiväkotiympäristö

- Mikä on mieluisin leikkipaikkasi päiväkodissa?
- Tykkäätkö leikkiä päiväkodin pihalla?
- Ovatko päiväkodissa olevat lelut ja pelit mielestäsi kivoja?

Vuorovaikutus työntekijöiden kanssa

- Kuuntelevatko päiväkodin aikuiset, jos sinulla on jotakin sanottavaa?
- Puuttuvatko aikuiset jos lapsilla on riitoja?
- Lohduttaako aikuinen sinua, jos sinulla on paha mieli?

Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen

- Suunnitteletteko yhdessä aikuisten kanssa, mitä teette päiväkodissa?
- Onko päiväkodissa tehty niitä asioita, joita olette yhdessä suunnitelleet?
- Mitä muuttaisit päiväkodissa, jos saisit päättää?
- Millainen olisi paras päiväkotipäivä?